DOŚWIADCZALNE CENTRUM WYSZKOLENIA ARMJI

REMBERTÓW.

Służba Łączności

WYKŁADY

Kapitan Szwencner.

F. i. 16

REMBERTÓW - Marzec 1922 r.

Eigentum
Heeresarchiv - Zweigstelle
Danzig
F. i. 16

Druk. i Lit. F. Regulskiego, w Warszawie, ul. Widok 26.
1922 r.

DOŚWIADCZALNE CENTRUM WYSZKOLENIA ARMJI

REMBERTÓW.

Służba Łączności

WYKŁADY

Kapitan Szwencner.

F. i. 16

Eigentum
Heeresarchiv - Zweigstelle
Danzig
F. i. 16

REMBERTÓW - Marzec 1922 r.

Druk. i Lit. F. Regulskiego, w Warszawie, ul. Widok 26.
1922 r.

DOŚWIADCZALNE CENTRUM WYSZKOLENIA ARMJI

REMBERTÓW.

S Ł U Ż B A Ł Ą C Z N O Ś C I.

W Y K Ł A D Y.

Kapitan S z w e n c n e r.

REMBERTÓW - Marzec 1922 r.

XJ56/1
BIBLJOTEKA
Oddziału III
Szf. Gen.
55895
Biblioteka Główna ASG
im. gen. br

Eigentum
Heeresarchiv - Zweigstelle
Danzig

W S T Ę P.

Stała gotowość wojenna Armji wymaga już w czasach pokojowych dokładnie zorganizowanej służby łączności, lecz największe znaczenie osiąga ta służba dopiero podczas wojny.

Wyniki obserwacji i służby wywiadowczej, które wyjaśniają położenie i które są podstawą dla następnych decyzji dowództwa, powinno przyjść w pore do niego. Dowództwo powinno być stale informowane co do położenia wojsk własnych i co do położenia i zamiarów nieprzyjaciela.

Trudniejszym jest przesyłanie decyzji i rozkazów wyższych dowództw do jednostek podwładnych. Także w tym wypadku konieczna jest szybko i pewnie działająca łączność, by raz wydane rozkazy nie były prześcigane przez położenie.

Jednostki równorzędne działające w sąsiedztwie i jednostki różnych rodzajów broni potrzebują również wzajemnej łączności, dzięki której mogą one zawsze uzgodnić swe wysiłki do osiągnięcia wspólnego celu, oraz dzięki której mogą sobie przychodzić wzajemnie z pomocą.

Wszystkie jednostki Armji powinne być między

sobą w stałej łączności, by dzięki duchowej i moralnej łączności zapewnione było jednolite działanie. Ta łączność duchowa powinna być przygotowana już w czasach pokojowych przez wychowanie i wyszkolenie oficerów i szeregowych.

Łączność moralna powinna istnieć nietylko między Armją i Naczelnym Wodzem, lecz także między Armją i krajem względnie narodem. Dzięki tak zrozumianej łączności, Armja francuska zwyciężyła nad Marną, nad Somą i pod Verdunem, dzięki tej łączności moralnej stał się także u nas „Cud nad Wisłą".

Kiedy jest łączność całkowita?

Łączność wtedy jest całkowita, kiedy zapewniona jest:

a/ pomiędzy każdem d-twem i jego bezpośrednim przełożonym,

b/ pomiędzy każdem d-twem i jego bezpośrednimi podwładnymi,

c/ pomiędzy jednostkami równorzędnemi działającemi w sąsiedztwie i pomiędzy jednostkami różnych rodzajów broni.

SPOSOBY UTRZYMANIA ŁĄCZNOSCI.

Kontakt osobisty.

Najlepszym sposobem utrzymania łączności jest częszy kontakt osobisty d-ców względnie szefów sztabu różnych jednostek między sobą, oraz z sąsiadniemi d-cami i d-cami jednostek podwładnych.

Styczność osobista nie zawsze będzie możliwa. Zabieranie wyższych d-ców, niemożliwość odwołania d-ców podczas bitwy oraz konieczność ustalenia miejsc postoju dowództw i sztabów, zmusza do użycia innych sposobów łączności.

Zamian kontaktu osobistego, d-cy mogą posługiwać się organem, który dokładnie zorjentowanym jest co do położenia własnego i położenia nieprzyjacielskiego i który z powodu swego wykształcenia fachowego zdolnym jest w pewnych wypadkach dać potrzebne informacje, wyjaśnienie i nawet rozkazy. Do tego celu wysyłane będą w wyższych jednostkach oficerowie sztabu generalnego jako oficerowie łącznikowi, w mniej ważnych wypadkach odpowiednio wyszkoleni oficerowie broni i w niższych jednostkach podoficerowie łącznikowi.

Jako środki lokomocji tych organów używa się:

konie wierzchowe, wozy, koleje, samochody, motocykle z koszem, w specjalnych wypadkach balon i samolot.

Celem zapobiegania omyłek i fałszywego zrozumienia przydane będą ustnym rozkazom lub meldunkom jeszcze rozkazy lub meldunki pisemne. Pisemne sporządzenie jest w takich wypadkach rzeczą główną i będą dla doręczenia ich używane organy, które wyszkolone są tylko w służbie przesyłania, jak np. gońcy rowerzyści i t.p. W specjalnych wypadkach używane będą w służbie przesyłania mieszkańcy i narciarze.

Środki mechaniczne.

Zasadniczo jednak używamy dla służby przesyłania środków mechanicznych. Używa się np. telegraf w różnych formach jak telegraf akustyczny, optyczny, elektryczny i t.p. używamy pociski meldunkowe i ostatecznie wyszkolono zwierzęta jak gołębie pocztowe i psy meldunkowe.

Posiadamy więc różne środki łączności. Pod niszczącym ogniem nieprzyjaciela, pod wpływem pogody, klimatu i terenu, mogą niektóre środki od czasu do czasu lub miejscami zawieść. Pewnie działać będą one pod pewnemi warunkami w całości, przy odpowiednim wykorzystywaniu i fachowem współdziałaniu.

WARUNKI DZIAŁANIA ŁĄCZNOŚCI.

1/ Konieczność używania wszystkich środków łączności.

Wszystkie obecnie przepisowe środki łączności używane były w najróżnorodniejszych okolicznościach; każdy z nich dostarczył w pewnym określonym momencie całą wydajność, jakiej się można było spodziewać. Lecz doświadczenie wykazało, że żaden z nich nie jest pewny, wobec czego należy używać wszystkich środków, jak gdyby on był jednym.

2/ Niezbędność wzajemnej komunikacji.

Na początku wielkiej wojny d-two dbało zawsze o otrzymywanie sprawozdań i zapotrzebowań z frontu. Doświadczenie jednak wykazało, że jest również niezbędnem, ażeby z tyłów na front przesyłać rozkazy i odpowiedzi.

Niezbędnem jest aby każdy pytający wiedział, że jest zrozumianym, gdyż w przeciwnym razie zaczyna przypuszczać on, że środek jego nie działa, powtarza ciągle swoje sygnały i ostatecznie traci zaufanie.

W ostateczności należy zawsze móc sygnalizować od tyłów ku przodowi te dwa conajmniej sygnały: „zrozumiano" albo „powtórzyć".

3/ Niezbędność oszczędzania personelu i materjału.

Dobre działanie łączności wymaga wyszkolonego i wyćwiczonego personelu, którego koniecznie trzeba oszczędzać. Służba telefoniczna wymaga obsługi inteligentnej. Naprawa linji pociąga za sobą często znaczne straty. Należy starać się zmniejszać te straty kontrolując cały przebieg linji.

Na gońców używa się żołnierzy odważnych, którzy przechodzą pojedyńczo przez ogień zaporowy i inne przeszkody. To też. pragnie się ich zachować. Nie należy wysyłać gońca w czasie silnego bombardowania przez odkrytą przestrzeń o ile inne środki łączności działają dostatecznie.

Uzasadniona troska o zaoszczędzenie personelu nie powinna doprowadzać do krańcowości. Nie należy wahać się przed wysłaniem gońca, jeśli to jest koniecznem dla oddania ważnego rozkazu lub pilnej wiadomości.

Oszczędzać materjał łącznościowy, gdyż fabrykacja sprzętów wszelkiego rodzaju jest zwykle bardzo kosztowna. Należy unikać marnowania drogocennego sprzętu.

4/ Konieczność ćwiczenia personelu.

Wojsko będzie się posługiwało podczas bitwy

BIBLJOTEKA Oddziału III Szt. Gen.

tylko temi środkami łączności, z któremi będzie dokładnie zapoznane przez codzienne ćwiczenia. Wszystkie przepisowe środki powinny być obowiązkowo codziennie używane chociażby dla ćwiczenia personelu.

5/ Konieczność stosowania się do przepisów regulaminowych.

Używanie środków łączności różnego rodzaju jest ściśle uregulowane przez instrukcje służby łączności. Wydanych regulaminów należy ściśle się trzymać. Nieznajomość tej konieczności może być często powodem zgubnych omyłek.

6/ Konieczność przygotowania łączności w przewidywaniu bitwy.

Walka pozycyjna prowadzi często do zaniedbania ostrożności. Na małej odległości do frontu buduje się wzdłuż drogi stałą linję telefoniczną, która w zwykłym znaczeniu da doskonałą łączność, lecz która nie wytrzyma nawet krótkiej chwili, gdy nieprzyjaciel rozpocznie ogień niszczący. O ile bowiem działanie telefonu będzie utrzymane podczas bitwy, to tem samem nieprzyjaciel będzie już na pół pobity. Trzeba unikać długich linji telefonicznych bezpośrednich, które niekiedy łączą piechotę z grupami artylerji wspierającej by osiągnąć szyb-

ką łączność. Lepiej jest stracić minutę na zapotrzebowanie ognia zaporowego, lecz być pewnym, że się go otrzyma napewno i we wszystkich okolicznościach.

7/ Konieczność organizacji łączności.

Liczba personelu oraz sprzętu łącznościowego została we wszystkich armjach z końcem wojny znacznie powiększona do rozmiarów niespodziewanych. O ile nie zostanie wprowadzona surowa dyscyplina w używaniu środków łączności, to często marnuje się personel i materjał. Koniecznem jest zorganizowanie łączności według planów całości, tak zwanego „Planu łączności", który figuruje w rozkazach operacyjnych.

Duże jednostki jak armje i dywizje opracowują plan łączności we własnym zakresie. Pułki, baony dywizjony artylerji, baterje lub kompanje, powinne również ustanowić jasne prawidła co do używania ich środków łączności /stosownie do planu łączności dywizji/.

8/ Konieczność znajomości wydajności środków łącz.

D-ca, który wydaje rozkaz lub wysyła meldunek powinien wiedzieć jaki jest czas potrzebny, by rozkaz lub meldunek dostał się do jednostek zainteresowanych i powinien znać sprawność środków łączności, które ma do dyspozycji.

ŚRODKI ŁĄCZNOŚCI.

Wszystkie środki łączności są oddane do każdo razowego rozporządzenia tylko temu d-twu, któremu są organizacyjnie przynależne lub przydzielone. Bezpośredni przełożeni mogą na ich użycie mieć o tyle wpływ o ile jest koniecznem dla współdziałania z innemi dowództwami.

Każdy ze środków łączności powinien być tak zorganizowany, ażeby w razie potrzeby sam sobie mógł wystarczyć.

Określenie, który ze środków łączności i w jakim zakresie zależy przedewszystkiem od wymagań bojowych i od warunków terenu. Użycie różnych środków łączności zależnem jest także ściśle od charakteru prowadzonej walki. Zasadniczo w walce ruchowej utrzymanie łączności osiągnie się łatwiej stosowaniem środków żywych jako niewymagających żadnych przygotowań do ich użycia, w walce pozycyjnej natomiast szerokie zastosowanie znajdują wszelkie środki mechaniczne.

Armja rozporządza środkami łączności głównemi a mianowicie, telegrafem, telefonem, radjo-telegra

fem przez ziemię. Pozatem rozporządzamy, zwłaszcza w strefie bojowej, gdzie drut a nawet często i telegraf bez drutu nie może być zastosowany, całym szeregiem innych środków łączności, które nazywamy drugorzędnemi i których działalność nie zawsze bywa pewna. Środki te drugorzędne są: sygnalizacja optyczna, sygnalizacja ręczna, sygnalizacja za pomocą ogni sztucznych, przesyłanie za pomocą środków żywych /gońców, gołębi, psów/ bądź to za pomocą samolotów, lub wreszcie o ile chodzi o niewielką przestrzeń za pomocą pocisków meldunkowych.

Ze strony technicznej rozróżniamy następujące grupy środków łączności.

A. Środki wywiadowcze:

1/ łącznikowi,
2/ oddziały łączności artylerji,
3/ obserwacja ziemna,
4/ obserwacja napowietrzna,
5/ łączność za pomocą samolotów,
6/ łączność za pomocą balonów.

B. Środki mechaniczne:

1/ telegraf,
2/ telefon,
3/ radjo-telegraf,

4/ telegraf przez ziemię,

5/ sygnalizacja optyczna.

C. Środki żywe:

1/ gońcy,

2/ wozy,

3/ samochody,

4/ gołębie pocztowe,

5/ psy meldunkowe.

D. Środki pomocnicze:

1/ środki akustyczne,

2/ pociski meldunkowe.

A. - ŚRODKI WYWIADOWCZE.

1/ Łącznikowi.

Każda wielka jednostka jak armja i dywizja zasadniczo wyznacza do jednostek podwładnych i sąsiednich oficera łącznikowego.

Duże jednostki wydzielają oficerów łącznikowych do przełożonych dowództw tylko w razie wyjątkowym i to jedynie z rozkazu danego dowództwa. Oficerowie łącznikowi zaopatrzeni są, na podstawie planu łączności w potrzebne środki łączności /gońcy, cykliści, motocykliści, samochody, gołębie pocztowe/.

Oficerowie łącznikowi winni z własnej inicjatywy zebrać wiadomości, których zakomunikowanie będzie pożyteczne. Przy pomocy obserwacji widzi się tylko wykonanie wydanych rozkazów, oficer łącznikowy zaś umożliwia zapoznanie się z rozkazem jeszcze przed rozpoczęciem wykonania.

Oficer łącznikowy jest okiem d-cy: otrzymuje on od tego ostatniego przed odejściem dokładne instrukcje co do swego zadania.

Zdaje on sprawę o położeniu w jakim pod każdym względem znajdują się jednostki podwładne, o rozwoju akcji, ze zmian zaszłych w położeniu oddziału przy którym się znajduje, warunków w jakich wykonuje się wydane rozkazy i w sposób ogólny ze wszystkich wypadków mogących być podstawą następnych decyzji d-cy.

Ważność zadania wymaga, by oficer łącznikowy był starannie wybierany i szkolony zawczasu przez d-cę na korzyść którego ma pracować. Z drugiej strony pełni on swój obowiązek tem lepiej, im lepiej znać będzie jednostkę, do której będzie przydzielony. Będzie więc pożądane, aby ci sami łącznikowi byli wydzielani zawsze do tych samych jednostek.

Środki łączności dane do dyspozycji oficero-

wi łącznikowemu otrzymuje on przed swym odejściem. Zmieniają się one zależnie od ważności znaczenia i charakteru zadania, urządzeń już istniejących i łatwości komunikacji.

Uwagi te odnoszą się tylko do oficerów łącznikowych. Łącznikowi małych jednostek są zwykle tylko podoficerami pełniącymi służbę przesyłania, którym można powierzać jedynie proste i jasno określone zadania do spełnienia.

2/ Użycie jazdy dla łączności.

Z powodu swej wielkiej ruchliwości jazda jest czynnikiem znacznie pomagającym łączności. Jej użycie należy rozpatrywać pod następującymi względami:

1/ jazda dostarcza patroli, podjazdu i patroli łączności o roli taktycznej. Prowadzenie tych oddziałów jest sprawą taktyki broni.

Oddziały jazdy mogą być oddane czasowo przez d-two do rozporządzenia władz podległych, by otrzymać od nich podobne zadanie i pracować dla nich bezpośrednio.

2/ Oficerowie lub podoficerowie jazdy mogą być wybrani z oddziałów w odwodzie, celem wzmocnienia sztabu lub oddania do dyspozycji d-ców małych oddziałów. Te kadry specjalnie nadają się po odpo-

wiedniej służbie i wyszkoleniu do spełnienia zadań łącznikowych.

3/ Jazda stanowi wreszcie na wszelki wypadek zbiornik gońców i sztafet. Te wybierania mogą mieć miejsce tylko pod warunkiem niekrępowania użycia taktycznego tej broni.

3/ Oddziały łączności taktycznej między sąsiedniemi oddziałami:

Doświadczenie wielokroć dowiodło, że punkt styczny między dużemi oddziałami był zawsze słabym To też w walce jest przepisanem dla każdego dużego oddziału powierzyć oddziałowi specjalnemu zapewnienie łączności z oddziałem sąsiednim. Jego zasadniczem zadaniem jest zapełnić przerwy wypadowe, tworzące się w czasie posuwania się naprzód, lub zabezpieczyć skrzydła, których odsłonięcie może być spowodowane opóźnieniem jednego oddziału względem drugiego. Ten podjazd winien być wyposażony obficie w potężne środki ognia jak karabiny maszynowe i środki łączności. W odkrytym terenie trzeba mu dodać jazdę.

4/ Łącznikowi przydzieleni przez oddziały dane do dyspozycji innej jednostce.

Pewne oddziały jak czołgi, wozy pancerne, kawalerja, jednostki techniczne, lotnictwa są w przewidywaniu lub w czasie akcji dane do rozporządzenia innej jednostce.

Oddział tak wydzielony ma surowy obowiązek wejść natychmiast w kontakt z d-cą, do rozporządzenia którego jest oddany.

Ta łączność powinna być zawsze uskuteczniona z wyjątkiem całkowitej niemożebności przez samego d-cę. Dowódca bierze ze sobą wszystkie środki łączności potrzebne do przesyłania swych rozkazów.

Następnie i w czasie trwania akcji utrzymuje on jednego lub kilku łącznikowych przy d-cy do którego oddział jest przydzielony.

D-ca udaje się osobiście do przełożonego D-twa tak często, jak tylko może to być pożytecznem, nie krępując dowodzenia taktycznego własnego oddziału.

5/ Łączność między piechotą i artylerją. Oddział łączności artylerji.

Nieodzownem jest utrzymanie ścisłej łączności pomiędzy piechotą i artylerją, która działania pierwszej popiera. Jest to obowiązek obopólny.

ciąży jednak przedewszystkiem na artylerji.

W celu osiągnięcia tej scisłej łączności między artylerją i piechotą podczas akcji bojowej, wyznacza każda grupa /każdy dyon/ artylerji polowej lub ciężkiej do piechoty oficera łącznikowego z oddziałem łączności artylerji.

Plan łączności każdej dywizji ustanawia skład oddziałów łączności artylerji i sprzęt łącznościowy, który winien być przydzielony do wymienionych oddziałów.

Oddział łączności artylerji składa się zwykle z odpowiedniej ilości telefonistów i sygnalistów z niezbędnym sprzętem łączności /aparaty telefoniczne, optyczne, tarcze, rakiety/. W razie potrzeby przydzielone będą gołębie pocztowe.

Zadanie oddziału łączności artylerji polega na zawiadomieniu d-cy, który go wysłał, o położeniu i potrzebach piechoty i na zakomunikowaniu jej żądań w takiej formie, która by mogła być zużytkowana przez artylerję.

D-ca oddziału łączności artylerji powinien d-cę piechoty informować, jakie poparcie może dać artylerja piechocie.

W zasadzie na oddziale łączności artylerji

nie spoczywa bynajmniej obowiązek kierowania ogniem bojowym. Zadanie to jest obowiązkiem obserwatorów artylerji.

Przed odejściem oficer łącznikowy artylerji otrzymuje od swego d-cy dokładne wskazówki co do:

1/ planu ognia,

2/ rozmieszczenia i możliwości ognia baterji,

3/ ilości amunicji,

4/ rodzaju amunicji /w stosunku pocisków różnych kategorji/,

5/ przewidywanych zmian stanowisk poszczególnych baterji,

6/ rodzaju wiadomości, uważanych za najbardziej potrzebne i nagłe.

Nadto trzeba by d-ca piechoty, do którego oddział łączności artylerji został przydzielony zapoznał go:

a/ przed rozpoczęciem akcji:

1/ co do szczegółów projektowanego rozwoju akcji piechoty,

2/ co do umówionych sygnałów,

3/ co do przewidywanych zmian miejsca postoju d-twa.

b/ podczas akcji:

1/ co do otrzymywanych wiadomości o położeniu

.. pierwszej linji własnej i pierwszej linji nieprzyjaciela,

2/ co do swych zamiarów.

Oficer łącznikowy artylerji winien przed odejściem: dokładnie zbadać odcinek, na którym działać będzie jednostka, do której został przydzielony. Badanie to odbywa się przy pomocy wszystkich istniejących dokumentów. Opiera się ono pozatem na wywiadach wzrokowych dokonywanych z punktów obserwacyjnych.

Oficer ten winien przygotować mapy dla siebie i swych podwładnych. Na mapach należy zaznaczyć wszystkie wiadomości otrzymane od d-cy strefy działania, granice doniosłości, pasy o kącie martwym, strefy zabezpieczone przed obserwacją ziemną i miejsca nadające się na przyszłe punkty obserwacyjne

Oficer łącznikowy artylerji powinien zorganizować środki łączności, któremi on rozporządza w czasie trwania swej misji, oddział łączności artylerji bowiem liczyć może na środki łączności piechoty tylko wyjątkowo.

Oddział łączności artylerji może tylko w razie potrzeby i za zezwoleniem d-cy używać środków łączności piechoty, jak np.łańcucha gońców, a na-

wet stacji radjo-telegraficznej i stacji telegrafu przez ziemię.

Łączność najpewniejszą będzie wówczas, gdy istnieje między piechotą a artylerją połączenie telefoniczne. Łączność telefoniczna między piechotą a wspierającą ją artylerją jest podwójna: jedno połączenie założone i utrzymane przez artylerję, drugie przez piechotę. Wymienione przewody winny w okresie wojny pozycyjnej być prowadzone różnemi drogami. Odwrotnie w zakresie walki ruchowej użycie jednej i tej samej drogi ułatwia utrzymanie i naprawę linji.

Oddział łączności artylerji posuwa się zasadniczo z d-twem, do którego został przydzielony stosownie do planu łączności. Rozumie się iż obowiązki mogą zmusić oficera łącznikowego do chwilowego opuszczenia d-twa jednostki, do której został przydzielony /wywiady, kontrola pracy oddziału, konieczność kontaktu ze swą własną jednostką/. W takim razie pozostawia przy d-cy jednostki piechoty podoficera jako zastępcę i potrzebny personel i sprzęt łącznościowy.

Z powodu doniosłości i dużych trudności swojej roli, oficer łącznikowy artylerji przy piechocie winien być specjalnie wybierany. On powinien

posiadać gruntowne wyszkolenie techniczne, mieć umysł giętki, posiadać takt i zupełne zaufanie swych bezpośrednich d-ców.

6/ Obserwacja.

Obserwacja związana jest z łącznością w najszerszem tego słowa znaczeniu, dlatego, że jest ona jednym z czynników pozwalających d-cy przy pomocy wiadomości, których mu dostarcza, zachować kontakt z własnemi wojskami, z jednostkami sąsiedniemi i mieć widok bezpośredni na nieprzyjaciela, stanowiący jeden z zasadniczych czynników informacji, a więc i decyzji.

A. - Obserwacja ziemna.

Obserwacja ziemna zawiera:

1/ punkty obserwacyjne dowództwa,

2/ punkty obserwacyjne artylerji:

a/ punkty obserwacyjne wywiadowcze, służące zwłaszcza do wyszukiwania celów do ostrzeliwania zaś w szczególności do wyszukiwania czynnych baterji nieprzyjacielskich.

b/ Punkty obserwacyjne d-twa artylerji,

c/ Punkty obserwacyjne kierowania i działania ogniem, służące do kierowania ogniem i do sprawdzania jego działania.

Wspomina się tutaj o punktach obserwacyjnych artylerji jedynie dla przypomnienia, w dalszym

Biblioteka Główna ASG

ciągu mowa będzie tylko o punktach obserwacyjnych d-twa. Zaznaczyć należy, iż punkty obserwacyjne wywiadowcze artylerji brać będą zawsze pewien udział w obserwacjach dowództwa.

Rzeczywiście, obserwacją d-twa w razie potrzeby, posługiwać się będzie artylerja.

B. - Obserwacja w zakresie stabilizacji walki

W zakresie walki pozycyjnej jak i podczas walk ruchowych, obserwacja powinna pracować nieustannie. W pierwszym jak i również w drugim wypadku potrzebne są stałe i ciągłe wiadomości o nieprzyjacielu, a to nietylko aby uchronić się od jego kroków zaczepnych lecz także aby mu przyczynić jak największe straty.

Walka pozycyjna nie jest bynajmniej odpoczynkiem, ani też służbą wartowniczą, jest ona pewnym okresem bitwy. Trzeba, aby nieprzyjaciel czuł, że tuż przed nim czuwa nienawiść.

Obserwacja, prowadzona z cierpliwością i zamiłowaniem da cenne wskazówki co do trybu życia wojsk nieprzyjacielskich /godziny zmiany, zaprowiantowanie, godziny i miejsca, gdzie nieprzyjaciel pracuje, drogi najbardziej uczęszczane/ co do ich obronnych organizacji /nowe roboty fortyfikacyjne, rozmieszczenie broni ognia bocznego, miotaczy min,

miejsc postoju posterunków d-twa i punktów obserwacyjnych/, co do ich przygotowań do akcji zaczepnej, słowem daje ona wszelkie wiadomości, które pozwalają przyprawić wroga o straty, uderzając nie zawodnie w słabe punkty i w odpowiednich chwilach i wiadomości nieodzownie potrzebne tak w razie natarcia z jego jak i z naszej strony, co każdy d-ca winien mieć zawsze na uwadze.

C. - Organizacja i działalność obserwacji.

Każdy szczebel d-twa ma do rozporządzenia jeden lub kilka punktów obserwacyjnych. Organizuje się nadto dodatkowe punkty obserwacyjne tak, aby żadna z widocznych części terenu, zajętego przez nieprzyjaciela nie pozostawała bez dozoru.

Organizację i działalność obserwacji ziemnej reguluje się stosownie do przepisów zawartych w planie operacyjnym obrony odcinka. Plan obserwacyjny jako załącznik rozkazu operacyjnego zawiera:

1/ mapę wszystkich miejsc, gdzie znajdują się punkty obserwacyjne z oznaczeniem pasów widocznych z każdego z nich,

2/ widok panoramiczny z każdego poszczególnego punktu obserwacyjnego,

3/ plan użycia środków łączności, ustanowionych

między punktami obserwacyjnemi a odnośnemi miejscami postoju dowództw,

4/ warunki w jakich odbywa się służba obserwacyjna /punkty obserwacyjne obsadzone stale, czasowo, obsługa wyznaczona dla każdego z nich udział obserwacji artylerji w obserwacji dowództwa, przesyłanie wiadomości, rozkazy specjalne wydane pewnym punktom obserwacyjnym/.

Punkty obserwacyjne, mające być obsadzone stale /dniem i nocą/ wyznaczone bywają po dokładnych wywiadach w ten sposób, aby przy najmniejszej obsłudze, mogły utrzymywać ciągły i skuteczny dozór nad terenem nieprzyjacielskim.

Urządzenie punktów obserwacyjnych.

Urządzenie punktów obserwacyjnych w szczególności powinno:

a/ posiadać warunki dogodne do obserwacji,

b/ być zabezpieczone przed ogniem nieprzyjaciela

c/ być ukryte przed obserwacją nieprzyjaciela /zamaskowanie punktów obserwacyjnych i prowadzących do nich dróg/.

Dowództwo Armji i d-twa dywizji, stosownie do okoliczności, decydują o umieszczeniu i budowie

punktów obserwacyjnych w miejscach, z których obserwacja może przynieść korzyść kilku jednostkom.

Każdy punkt obserwacyjny otrzymuje:

a/ specjalne rozkazy, dotyczące obsługi, wyznaczonej do punktu obserwacyjnego, kolejności w służbie, odcinka do obserwowania, punktów, na które uwaga powinna być szczególnie zwrócona, przesyłania wiadomości i t.d.

b/ protokół punktu obserwacyjnego, przeznaczony do niezwłocznego zapisywania wszystkich poczynionych spostrzeżeń.

c/ jeden egzemplarz planu głównego odcinka /w skali 1 : 5.000/, a w miarę potrzeby, jeden egzemplarz w skali 1 : 10.000.

d/ mapę widocznych z punktu obserwacyjnego części terenu.

e/ widok panoramiczny z punktu obserwacyjnego.

f/ potrzebne do obserwowania przyrządy /lunety pryzmatyczne, chronometr, dioptry niwelacyjne, katoprzenośnik, busolę i t.p./.

Należy przedsięwziąć wszelkie możliwe środki ostrożności, aby nieprzyjaciel nie mógł wykryć miejsc punktu obserwacyjnego /zamaskowanie/. Przy wejściach do punktów obserwacyjnych powinna być

na widocznym miejscu wywieszona lista rozporządzeń wskazujących środki ostrożności, jakich przestrzegać winien z całą surowością każdy odwiedzający i to bez względu na swój stopień wojskowy.

Służba obserwacyjna.

Obsługi do obserwowania dostarcza jednostka, do której należy dany punkt obserwacyjny.

Wybór jej starannie odbywa się pomiędzy podoficerami i szeregowymi, posiadającymi odpowiednią klasyfikację.

Wyszkolenie obserwatorów jest obowiązkiem d-cy jednostki, który stara się:

a/ najpierw zapoznać ich z oddanym pod ich dozór odcinkiem za pomocą szczególnych badań terenu widoku panoramicznego z punktu obserwacyjnego, planu głównego i zdjęć fotograficznych.

b/ nauczyć ich posługiwania się narzędziami do obserwacji,

c/ kierować ich obserwacją, wykazując o ile możności na przykładach znaczenie rozmaitych szczegółów znamiennych, które dają się obserwować w nieprzyjacielskiej organizacji.

d/ nauczyć ich systematycznego obserwowania swego odcinka i notowania spostrzeżeń w sposób

dokładny i szczegółowy.

Zadanie obserwatorów. - Sprawozdania.

Zadanie obserwatorów polega:

a/ na natychmiastowem zawiadomieniu o każdym fakcie zdradzającym przygotowania do ataku ze strony nieprzyjaciela,

b/ na notowaniu wszelkich obserwowanych objawów ruchu nieprzyjaciela oraz wszelkich szczegółów znamiennych, które spostrzega w jego organizacji.

Sprawozdania obserwatorów przesyłane są drogą służbową codziennie i w wyznaczonych godzinach.

W każdym pułku oficer wywiadowczy zbiera te sprawozdania, sprawdza je i przedstawia d-cy jednostki. Te z nich, które zasługują na uwagę, przesyłane będą władzom wyższym, inne zaś odnoszące się do organizacji nieprzyjacielskiej przesyła się, po zaznaczeniu na planie głównym pułku, do oddziału topograficznego d-twa Armji dla umieszczenia w następnem wydaniu planu głównego.

Punkty obserwacyjne powinne pracować w wzajemnem porozumieniu /rozkład zadań, kierowanie obserwacji, np.w celu sprawdzenia wiadomości, otrzymanych z innego źródła i t.d./.

Zadanie ustanowienia tego uzgodnienia należy

w d-twie Armji i Dyw.Piechoty do szefa oddziału II. danej jednostki w Piechocie Dywizyjnej do wyznaczonego w tym celu oficera sztabu, w pułkach do oficera wywiadowczego.

Oficerowie ci odwiedzają często punkty obserwacyjne w celu:

a/ zameldowania swym d-com o działaniu służby wywiadowczej,

b/ uczynienia obserwacji jak najbardziej skuteczną przez udzielanie na miejscu d-com wszelkich jednostek z różnych źródeł zaczerpniętych wiadomości, mogących ułatwić służbę obserwatorów.

c/ podniecanie gorliwości obserwatorów, zawiadamiając ich o korzyściach jakie d-two osiągnęło z ich sprawozdań.

Użycie punktów obserwacyjnych do wywiadów na terenie nieprzyjacielskim.

Oficerowie sztabów i jednostek broni winni starać się poznać dokładnie leżący przed nimi teren nieprzyjacielski. W tym celu posługują się wszystkiemi punktami obserwacyjnemi z widokiem na ów teren, a nawet temi, któreby znajdowały się w odcinkach jednostek sąsiednich.

W każdym sztabie winien być przynajmniej

jeden oficer dostatecznie obznajomiony ze szczegółami terenu, leżącego przed daną jednostką, aby w razie akcji zaczepnej lub obronnej mógł skutecznie służyć jako obserwator.

Ostatecznie koniecznem jest, aby zarówno oficerowie artylerji jak i obserwatorzy samolotów i balonów, porozumiewali się często z d-cami jednostek piechoty, którym współdziałają, jako też, aby razem z nimi badali teren nie tylko na planie głównym i na zdjęciach fotograficznych, lecz także z punktów obserwacyjnych.

Obserwacja w walce ruchowej.

Przy organizowaniu obserwacji ziemnej podczas walki ruchowej, kierować się należy wskazówkami, danemi powyżej dla służby obserwacyjnej w zakresie stabilizacji.

Każdy d-ca małej jednostki wybiera placówkę obserwacyjną, z której będzie mógł obserwować rozwój akcji.

Ustanawia ciągłość obserwacji biorąc w razie potrzeby do pomocy obserwatorów i rozdziela między nich zadanie w ten sposób, aby utrzymać nieustanny dozór tak co do czasu jak i przestrzeni.

Posterunek d-twa powinien się znajdować w pobliżu punktu obserwacyjnego d-twa. Wybór punktu obserwacyjnego ma pierwszeństwo przed wyborem miejsca postoju d-twa.

Badanie strefy ataku pozwala z góry określić przypuszczalne miejsca punktów obserwacyjnych, a co z tego wypływa, miejsca postoju d-twa.

Wskazówki powyższe w razie konieczności zastosowane mogą być w Dyw.Piech.przez d-cę Dywizji, który przez to łatwo utrzyma łączność z podwładnemi jednostkami z artylerją swą i z przydzieloną do jego rozporządzenia służbą napowietrzną.

System obserwacji ziemnej, ustanowiony w składzie wewnętrznym Dywizji, uzupełniają o ile teren posiada punkty widokowe o rozległym widoku, punkty obserwacyjne, oddane na korzyść jednostek wyższych od Dywizji /punkty obserwacyjne obsadzone przez wyznaczonych ku temu oficerów, odpowiednio wybrane punkty obserwacyjne artylerji, te ostatnie zresztą tylko wyjątkowe/.

Obserwacja napowietrzna.

Obserwatorzy samolotów i balonów pełnią te same obowiązki, co obserwatorzy ziemni, mają jednak tą przewagę, iż obserwacja ich obejmować może

cały teren danej jednostki. Nadto za pomocą zdjęć fotograficznych dostarczają niezmiernie ważnych wiadomości co do organizacji i ruchów nieprzyjaciela

Z drugiej strony, dzięki środkom łączności, których się dziś używa do porozumienia się samolotu z ziemią i odwrotnie, obserwator samolotu jest w stanie przesłać nader szybko zebrane wiadomości.

Łączność za pomocą samolotów i balonów.

1. Samoloty.

A. - Zadanie samolotów.

Zadanie samolotów podczas walki poza licznemi zadaniami wywiadowczemi, powierzonemi przez d-two, polega na:

a/ dozorowaniu nieprzyjaciela w strefie bojowej

b/ utrzymaniu łączności pomiędzy d-twem i jednostkami podwładnemi,

c/ współdziałaniu piechocie,

d/ kierowaniu ogniem i dozorowaniu ognia artylerji.

Na podstawie powyższego rozróżniamy:

a/ samoloty d-twa, mające śledzić przebieg ogólny walki, pilnować nieprzyjaciela w wyznaczonym pasie, powiadamiać o rozstawieniu jego sił i td

b/ samoloty - gońce, mające za zadanie szybkie przesyłanie odpowiednim jednostkom rozkazy d-twa i potrzebnych im wiadomości co do położenia własnych jakoteż sąsiednich jednostek oraz co do położenia nieprzyjaciela.

c/ samoloty piechoty w zasadzie po jednym na dywizję piechoty, mają za zadanie:

1/ utrzymanie łączności pomiędzy pierwszą linja bojową a bliższemi tyłami

2/ prowadzenie pracy obserwacyjnej i wywiadowczej podczas akcji zaczepnej i obronnej,

3/ wspieranie akcji piechoty za pomocą umieszczonego na samolocie karabinu maszynowego i zrzucania granatów i bomb.

Obowiązkiem lotnika przy współpracy z piechotą jest:

1/ obserwowanie i meldowanie d-twom: miejsca pierwszej linji piechoty i czołgów, zmian posuwania się i cofania tej linji, oraz wszystkich wypadków toczącej się walki.

2/ obserwowanie i meldowanie d-twom wyższym miejsc w których się znajdują d-twa podległe /kompanja, baon, czasami pułk/, oraz przekazywanie im żądań tych ostatnich.

3/ pełnienie obowiązków wywiadowczych bezpośrednio

przed piechotą, szczególnie zaś odszukiwanie i meldowanie: o pierwszej linji nieprzyjacielskiej, o jego punktach opornych, o zbiorowiskach nieprzyjaciela w pobliżu pierwszej linji i w linjach rezerw, o jego czołgach i t.p.

4/ korzystanie z każdej możliwości, by podczas pełnienia tych misji czynnie wspierać akcję swych wojsk karabinem maszynowym, granatami i bombami.

5/ w razach nadzwyczajnych - pełnienie funkcji transportowych.

Samolot piechoty musi mieć na sobie specjalne odróżniające go od innych odznaki „tożsamości", ustalone każdorazowo w planie łączności, często się zmieniające, ale w zupełności znane każdemu szeregowemu tej piechoty, w szczególności, wogóle zaś wszystkim znajdującym się na danym odcinku pola walki.

Do takiego odznaczenia używa się:

a/ 3 metry długich jaskrawo czerwonych wstęg, przymocowanych na lewem lub na prawem skrzydle lub na obydwu skrzydłach samolotu.

b/ sygnałów tożsamości jak: nabój świetlny lub pewna serja strzałów z karab.maszynowego.

Odznaki i sygnały tożsamości samolotu piechoty muszą być w zupełności dobrze znane wszystkim żołnierzom i mają być podawane każdorazowo w planie łączności.

Samolot piechoty może działać zbierając informacje samodzielnie i przekazując je komu należy lub służyć jako środek łączności, przekazując to, co mu pokazują z ziemi sygnałami.

Samolot piechoty w zasadzie pracuje w strefie frontu jednej Dywizji, do której został przydzielony na stałe lub na czas operacji i obsługuje:

1/ d-two dywizji piechoty,

2/ artylerję, której zadaniem jest wspieranie akcji piechoty,

3/ piechotę tejże dywizji, przeważnie pierwszą linję na odcinku, gdzie toczy się walka i bliższe d-twa tej pierwszej linji.

Scisłe określenie granic między zadaniami samolotu d-twa, samolotu piechoty i samolotu artylerji jest prawie niemożliwe. Główniejsze jednak różnice są:

1/ Samolot piechoty obserwuje teren tylko w strefie właściwej walki i posuwania się własnej piechoty

2/ Do zadań samolotu piechoty nie należy odszukiwanie nieprzyjacielskich odwodów podczas walki -

lub pierwszej linji nieprzyjaciela, gdy kontakt z nim jest zerwany na większą odległość. Te czynności bowiem są spełniane wogóle z rozkazu d-twa Armji jako polecenia specjalne.

3/ Chociaż informacje, zadania i meldunki piechoty, przekazane przez samolot piechoty są wykorzystywane przez artylerję, w szczególności mogą być powodem rozpoczęcia ognia zaporowego lub niszczącego, samolot ten w zasadzie niema obowiązku kierowania tym ogniem, ogranicza się on do ogólnikowego wskazania widzianych rezultatów ostrzeliwania, oraz wyników ognia niszczącego i to tylko w razie oczywistej potrzeby z warunkiem przy tem, żeby ta obserwacja nie przeszkodziła mu śledzić uważnie tego, co się dzieje w piechocie powierzonej jego opiece.

Przesyłanie informacji i meldunków.

Samolot piechoty przesyła informacje i przekazuje meldunki

A. - Radjotelegrafem

do d-twa Armji,

do d-twa swojej i sąsiedniej Dywizji oraz jednostek mających stacje radjotelegraficzne.

do d-twa artylerji, wspierającej piechotę

danej Dywizji i ewent. do d-twa grup czołgów, o ile biorą udział w operacji.

Samolot piechoty komunikuje radjotelegrafem wszystko co widzi /w granicach swego zadania/ w tym porządku w jakim widzi bieg wypadków.

Używa do tego celu wskazanych sygnałów w kodekcie i pracuje długością fali według planu łączności.

B. - Meldunkami ciężarkowemi:

Lotnik wkłada meldunek i ciężarek do futerału /woreczka/ zaopatrzonego we wstęgę, żeby był widoczny podczas lotu, oraz miejsce, gdzie upadł, lotnik zniża się przytem na odpowiednią wysokość /mniej niż 300 metrów/, zwraca na siebie uwagę, o ile zachodzi potrzeba /np. przy pomocy kilku strzałów z karabinu maszynowego/ i zrzuca meldunek.

Aby upewnić lotnika, czy meldunek jego został znaleziony, znalazca meldunku sygnalizuje płachtami "Zrozumiano".

Ten sposób ma tę dodatnią stronę, że pozwala przesyłać ścisłe kompletne i podpisane informacje oraz szkice.

Meldunek ciężarkowy zrzuca się przez lotnika

1/ dla podania wiadomości /informacji/, charakter której potrzebuje ścisłości, podpisu i za-

łączenia szkicu.

2/ gdy bardzo ważną informację nadał radjotelegrafem, dla sprawdzenia czy we właściwem brzmieniu została odebraną i czy właściwie zrozumiana.

3/ Przy końcu lotu /spełnieniu zadania/ jako streszczeniu wszystkiego co widział i co zaszło podczas lotu.

Meldunki adresowane są do tego, kto może najlepiej wykorzystać je lub przekazać do wykorzystania komu należy treść meldunku.

Może nim być:

a/ d-two piechoty,

b/ d-two artylerji wspierającej piechotę,

c/ własna pierwsza linja.

C. - Sygnałami świetlnemi:

Sygnały tego rodzaju skierowane być mogą do piechoty pierwszej linji i do bliższych dowództw:

a/ do pierwszej linji:

Nr.1 - „Jestem waszym samolotem" - odznaki i sygnały tożsamości samolotu.

Nr.2 - „Gdzie jesteście" - nabój świetlny o 6 gwiazdach.

Nr.3 - „Zrozumiano" lub „Zwińcie płachty" - nabój świetlny o 3 gwiazdach.

Nr.4 - „Nieprzyjaciel nagrała natarciem /przeciw-

natarciem/ w kierunku lotu" - nabój świetlny - dym żółty.

Ten sygnał informuje także baterje, aby oddały w wskazanym kierunku ogień zaporowy przed własną piechotą.

Nr.5 - „Posycja, nad którą ja jestem wydaje się słabo obsadzoną lub wolną - dym czarny.

Sygnały 4 i 5 dają możność własnej piechocie natychmiastowego skorzystania z wywiadów, które samolot prowadzi przed jej frontem.

b/ do bliższych dowództw: oprócz sygnałów 1 - 5 służą:

Nr.6 - „Nacierajcie „rozkaz" - warunki wskazane w rozk.operacyjnym.

Nr.7 - „Natarcie odłożone".

Nr.8 - „Czy dobrze słyszycie mój radjotelegraf"

Sygnały Nr.6 - 8 muszą być zmienne i ustalone każdorazowo w planie łączności.

Sygnał wyjątkowy:

Nr.9 - którego brzmienie jednakowoż ustala się każdorazowo w planie łączności w razie szczególnej i scisle określonej potrzeby jest: nabój świetlny zw. „gąsiennica" - w kształcie lecącej nici, wiążącej między sobą kilka 8 - 12 świetlnych gwiazdek.

Porozumiewanie się ziemi z samolotem.

Samolot otrzymuje od ziemi sygnały:

a/ za pomocą płacht tożsamości,

b/ za pomocą płacht sygnałowych i

c/ za pomocą płacht wytycznych.

Ad a/ **płachty tożsamości służą** dla oznaczenia obserwatorowi miejsca, gdzie na ziemi znajdują się dowództwa.

Płachty tożsamości i płachty sygnałowe /ad b/, tworząc umówione w kodeksie sygnały, wykłada się na ziemi w ten sposób, aby sygnał był najwyraźniej widziany przez obserwatora na samolocie.

Nieprzyjaciel nie powinien widzieć sygnałów. Płachty muszą być przymocowane do ziemi, aby nie zerwał ich wiatr oraz prędko składane w razie niebezpieczeństwa. Twarda osnowa wykluczona.

Płachty są z jednej strony białe z naszytemi czarnemi kwadratami lub taśmami dla oznaczenia numeru jednostki, z drugiej strony żółto-czerwone /jaskrawo-pomarańczowe/ z naszytemi białemi kwadratami.

Ad b/ D-twa piechoty /jazdy/ i baony komunikują swoje żądania i informacje obserwatorowi na samo-

locie za pomocą płacht sygnałowych, z których razem z płachtą tożsamości d-twa układa się na ziemi umówione w kodeksie sygnały.

Obserwator na samolocie odpowiada umówionym w kodeksie sygnałem świetlnym „Zrozumiano" i przekazuje otrzymane informacje /żądania/ radjotelegrafem wzgl. za pomocą meldunku ciężarkowego do odpowiedniego d-twa piechoty /jazdy/ lub do d-twa artylerji wspierającej.

Sygnały układa się płachtą tożsamości d-twa /głową/ ku stronie nieprzyjaciela a długą osią całej figury prostopadle do linji własnej pozycji aby obserwatorowi na samolocie ułatwić ogólne orjentowanie się i pokazać w jakim kierunku dana jednostka pierwszej linji operuje lub w jakim kierunku spodziewa się nieprzyjaciela.
Wymiary płacht sygnałowych: 200 x 60 cm.
Kolory: z jednej strony biały, z drugiej żółto-czerwony /jaskrawo-pomarańczowy/.

Ad c/ płachty wytyczne:

Płachty wytyczne w tyraljerce służą do następującego celu:

Na zawołanie lotnika wyrażone z samolotu umówionym w kodeksie sygnałem świetlnym

Eigentum Heeresarchiv-Zweigstelle Danzig

/o 6 gwiazdach/: „Gdzie jesteście" wszyscy strzelcy w tyraljerze odkrywają i składają /zwijają/ kilka razy swoje płachty wytyczne lub wykładają je obok siebie z lewej strony głowy.

Płachty te jaskrawo-kolorową barwą wyraźnie odróżniając się od ogólnego koloru ziemi, trawy lub śniegu tworzą w przeciągu kilku chwil, paru minut wyraźnie widzianą z samolotu linję, za pomocą której obserwator ustala gdzie w terenie w danej chwili znajduje się własna pierwsza linja.

Sygnałem „Zrozumiano" daje piechocie znać, żeby zwinęła płachtę, a następnie za pomocą naszkicowanego rysunku widzianej linji, zrzuconego w meldunku ciężarkowym informuje zainteresowane d-twa.

Lepiej jest większą ilość płacht pokazywać chociażby i przez krótki przeciąg czasu, niż małą ilość trzymać dłużej - gdyż w pierwszym wypadku obserwator będzie widział linję lepiej i mniej to spowoduje omyłek.

Podczas mgły, zmierzchu, oparów, przy których płachty nie mogłyby być widziane, używa się zamiast płacht ogni bengalskich.

Jeszcze bardziej niż płachty trzeba ukrywać

ognie przed obserwacją nieprzyjacielską, zapalając je w lejach lub za przedmiotami dobrze je maskującemi ale w każdym razie tak, aby były w zupełności widziane swemu lotnikowi.

Ażeby uniknąć omyłki nadzwyczaj zgubnej, zabrania się surowo rozkładać płachty wytyczne lub zapalać ognie bengalskie - gdzieindziej oprócz tyraljerki pierwszej linji.

Wykładanie płacht wytycznych może być potrzebne nie tylko obserwatorowi samolotu piechoty, lecz także obserwatorowi samolotu artylerji, który chociaż niema za zadanie wspierać piechotę, jednakże w krytycznej chwili może jej okazać znaczną pomoc karabinem maszynowym i granatami, powinien więc mieć możność ustalić miejsce własnej pierwszej linji, aby jej nie ostrzelać i aby nie była ostrzeliwana przez własną artylerję.

O ile potrzebne jest wskazanie pierwszej linji obserwatorowi samolotu własnego, o tyle niebezpieczeństwo byłoby dać spostrzec ją samolotom nieprzyjacielskim.

Dlatego płacht wytycznych i ogni należy używać w odpowiedni sposób, a każdy żołnierz w boju powinien umieć odróżnić swój samolot

od nieprzyjacielskiego, aby nie pokazać ostatniemu swojej pierwszej linji.

Jedną płachtę wytyczną i przynajmniej 2 puszki ognia bengalskiego wydaje się conajmniej na dwuch żołnierzy, inaczej pierwsza linja będzie źle wytknięta lub wcale nie widziana przez obserwatora samolotu.

„Każdy d-ca powinien wyruszając do natarcia sprawdzić płachty wytyczne i puszki ognia bengalskiego u swych ludzi, podobnie jak sprawdza u nich ilość nabojów".

W wypadku małej ilości płacht wytycznych w chwili potrzeby mogą być częściowo zastąpione płachty białemi chustkami, ognie zapałkami i latarkami elektrycznemi.

Wymiary płacht wytycznych: 50 x 40 cm.

Kolor " " z jednej strony biały, z drugiej żółto-czerwony lub jaskrawo-pomarańcz.

Materjał: płótno lub cerata.

Konstrukcja: na końcach wszyte dwie pałeczki do rozwijania i zwijania. Nosi się przy plecaku, aby można wydostać natychmiast.

Oznaczenie odległości w metrach przez lotnika.

Odległości w terenie, odległości do celów i wielkości zboczeń podaje się z samolotu w meldunkach radjo-telegraficznych w liczbach 3-cyfrowych. Odległości poniżej 100 metrów poprzedzane są zerem. Gdy przekazywana liczba kończy się zerem, zamiast tego końcowego zera powtarza się pierwszą cyfrę tej liczby. Po liczbie metrów nie stawia się litery „m".

Przykład: odchylenie 10 metrowe melduje się 011

" 90 " " " 099

" 200 " " " 202

" 250 " " " 252

" 800 " " " 808

" 4000 " " " 4004

Dla uniknięcia błędów i nieporozumień, podaje się znaczenie wszystkich rodzajów cyfr, które nadaje się z samolotu za pomocą radjo:

Cyfry typu: 356324, 5634 - są to współrzędne przy oznaczaniu punktów w terenie.

Cyfry: 01, 02, 03, 04 - wskazanie Nr.dział/Reg.Art./

05, 06 do 39 - umówione sygnały /Reg.Art./

- nadaje tylko samolot Art.

Cyfry 41 do 94 - wskazanie punktów w terenie na podstawie umowy lub wyszczególnienia w planie łączności.

Cyfr typu: 10, 20, 30, 100, 2000 - nie używa się wcale.

2. B a l o n y.

a/ Zadanie balonów.

Balon wydzielony do służby łączności z piechotą ma za zadanie.

1/ Śledzić ruchy wojsk własnych nacierających i nieprzyjacielskich.

2/ Baczyć na podawane przez pierwszą linję lub przez posterunki d-twa sygnały i przekazywać je d-twu Dywizji wzgl. zainteresowanym d-twom.

3/ Powiadamiać d-two o wszystkiem co się dzieje w pobliżu pierwszej linji i poza nią.

4/ Wysyłać oddziałom pierwszej linji umówione sygnały, ustalone w planie łączności.

Balon ma jako znak tożsamości jedną lub kilka wstęg jaskrawo-kolorowych, przymocowanych do liny. Jeżeli do otrzymania sygnałów od piechoty zachodzi potrzeba pozostawienia go w powietrzu w nocy, daje znać o swej obecności za pomocą sygnałów świetlnych, dawanych w równych odstępach. Znaki

tożsamości ustalone są w planie łączności danej jednostki.

b/ Porozumiewanie się balonu z ziemią.

Balon połączony jest telefonicznie bezpośrednio z posterunkiem d-twa Dywizji i z siecią Armji.

Nadto rozporządza on ewentualnie stacją radjo-telegraficzną, co pozwala mu przesyłać swe spostrzeżenia nawet wówczas, gdy połączenia telefoniczne nie działają.

Z oddziałami pierwszej linji wzgl. d-twami pierwszej linji porozumiewa się balon za pomocą sygnalizacji optycznej /za pomocą rampy świetlnej/

W dzień to porozumiewanie się ogranicza się do dwu sygnałów: „Zrozumiano" lub „Powtórzyć", poprzedzonych sygnałem rozpoznawczym oddziału, do którego się balon zwraca.

W nocy umożliwia mu sygnalizacja optyczna przesyłanie większych i obszerniejszych meldunków, tym ostatnim grozi jednak zawsze możliwość odczytania przez nieprzyjaciela.

c/ Porozumiewanie się ziemi z balonem.

W dzień pierwsza linja i d-twa pierwszej linji wskazują balonowi swe miejsca postoju i porozumiewają się z nim za pomocą tych samych spo-

sobów jakich używa się zwykle do porozumiewania się z samolotem piechoty. Należy jednak pamiętać.

1/ Balon nie przesyła pierwszej linji sygnału wytykania pierwszej linji.

2/ Balon nie może spostrzec dokładnie płacht tożsamości i płacht wytycznych.

3/ Widzieć może płachty tożsamości i wytyczne wówczas jedynie, kiedy są dostatecznie pochylone.

4/ Z powodu odległości balonu od pierwszej linji, nigdy prawie w dzień nie może odbierać sygnałów świetlnych, nadawanych przez oddziały pierwszej linji za pomocą aparatów świetlnych małych lub średnich.

W nocy balon daje znać o swoim stanowisku w powietrzu, nadając swój sygnał świetlny w pewnych odstępach.

W tym celu o godzinie oznaczonej w planie łączności, balon nadaje kilkakrotnie swój znak rozpoznawczy w ciągu kilka minut.

Stacje optyczne zainteresowanych dowództw i oddziałów kierują ku niemu swe aparaty optyczne, wywołują go i wysyłają swe znaki rozpoznawcze dotąd, aż ten odpowie im znakiem rozpoznawczym. Następnie balon zwraca się do nich kolejno z prawej

do lewej strony i otrzymuje telegramy, które natychmiast przesyła d-twu Dywizji telefonicznie i w danym wypadku drogą radjo-telegraficzną.

Po nawiązaniu takiej łączności obserwator balonu pilnuje swój odcinek, aby spostrzec ewentualne wywołania ze strony różnych dowództw lub oddziałów pierwszej linji, sygnalizuje nadto obecność swą co 15 minut za pomocą znaków rozpoznawczych, powtarzanych przez 2 minuty.

Skoro tylko zauważa wołanie jednej stacji optycznej, porozumiewa się balon z nią, stosownie do przepisów sygnalizacji optycznej.

d/ Porozumiewanie się przedwstępne obserwatorów z piechotą.

Obserwacja napowietrzna, przeznaczona dla użytku piechoty, może być prowadzona tylko przez doświadczonych obserwatorów, którzy najpierw dokładnie się zaznajomili z rozkazami operacyjnemi i z terenem.

Przyzwyczajenie się do współpracowania jest głównym czynnikiem dobrych wyników.

Z drugiej strony zaś porozumiewanie się przedwstępne jest zawsze konieczne.

W szczególności nieodzownem jest przy akcji

zaczepnej, aby obserwatorzy samolotów i balonów udając się na naradę z d-cami piechoty do d-ców baonów włącznie, celem przestudjowania z nimi stref obserwacji na planie, na fotografjach i na punktach obserwacyjnych piechoty, uzupełniali swe wiadomości o położeniu ogólnem zdobyte tak przez obserwację napowietrzną, jak i przez przestudjowanie planu akcji.

D-two każdej jednostki winno wszelkiemi środkami popierać nawiązanie kontaktu osobistego między oficerami piechoty /d-cami baonów, kompanji/ a obserwatorami. Ci ostatni, zwłaszcza w okresach spokoju, wypoczynku lub ćwiczeń powinni korzystać z każdej chwili, aby nawiązać kontakt osobisty z wojskiem, z którem mają współdziałać podczas walki.

B. - Środki mechaniczne.

1. T e l e g r a f.

Łączność telegraficzna utrzymuje się między Nacz.Dow.i Armjami, Armjami i krajem, Armjami i Dywizjami Piechoty /brygadami jazdy/.

Łączność telegraficzną wykonywa się przez aparaty Hughes /Jusa/ lub aparaty Morze'a.

Zalety: Szybkość w przesyłaniu telegramów, odcią-

żenie sieci telefonicznej i możliwość przeprowadzenia rozmów na dłuższą nawet przestrzeń, przyczem zachowa się ślad rozmowy.

Szybkość przesyłania znaków wynosi przy aparatach Morze'a 60 znaków na minutę, przy aparata Jusa 120 znaków.

Aparat Jusa używany jest do połączenia Na. Dow.z Armjami, wzgl.Armji z krajem i między sobą Aparat Jusa jest trudny do przenoszenia, wymaga częstych napraw, starannie budowanych i badanych linji /linji stałych/ i musi być poddanym surowej dyscyplinie ze względu na nadużywanie rozmów.

Aparat Morze'a służy do połączenia Armji z Dywizjami Piech.i Brygadami Jazdy. Aparat ten jest lekki, łatwo przenośny, daje się szybko ustawić, gdzie bądź nawet pod gołem niebem. Aparat Morze'a nie wymaga tak starannie budowanych linji używane być mogą nawet linje kablowe /polowe/.

Przejęcie korespondencji przy aparacie Jusa przez niepowołanych wzgl.nieprzyjaciela jest prawie wykluczone, przy aparacie Morze'a zaś możliwe. Z tego powodu wymaga używania aparatów Morze'a środków ostrożności jak szyfrowania telegramów, używania, kryptonimów i t.p.

2. T e l e f o n.

Telefon jest najdogodniejszym i najłatwiejszym w użyciu środkiem łączności. Jest on najbardziej rozpowszechniony ze wszystkich środków łączności i stanowi dotychczas podstawę całej łączności.

Zalety: Telefon odpowiada wszystkim wymaganiom wojny ruchowej i pozycyjnej. Materjał do budowy połączeń jest lekki, zaopatrzenie weń stosunkowo łatwe, szybka budowa, naprawa linji stosunkowo łatwa.

Telefon umożliwia bez względu na odległość bezpośrednie ustne i najprędsze porozumiewanie się dwu lub więcej osób między sobą.

Wady: Linje telefoniczne ulegają łatwo wpływom atmosfery: burze, śnieżyce, mróz, silny wicher i t.d. działają szkodliwie i mogą przerwać komunikację. Niszcząco działa na nie ogień artylerji nieprzyjaciela, co często uniemożliwia zastosowanie łączności telefonicznej w przedniej strefie bojowej, gdzie ona jest najbardziej potrzebna.

Rozmowy telefoniczne mogą być przejęte: w przedniej strefie bojowej przez specjalne stacje podsłuchowe nieprzyjaciela, na tyłach zaś przez uszy niepowołane.

W tym celu, jeżeli tylko okoliczności pozwalają, trzeba:

a/ budować wszystkie linje jako podwójne i doskonale izolowane,

b/ nie używać haków metalowych jako podpór dla kablów,

c/ zwijać każdą niepotrzebną lub niezdatną do użytku linję,

d/ unikać budowy długiej linji, łączącej najodleglejsze punkty przednie z tyłami.

e/ na zdobytym terenie, wyszukiwać i zwijać linje zakopane przez nieprzyjaciela.

f/ zmniejszyć do minimum ilość telegramów zawierających wiadomości, których poznanie mogłoby przynieść korzyść nieprzyjacielowi /luzowanie, numery jednostek, przewidywane działania wojenne, straty i t.p./

g/ nie przesyłać wiadomości nieszyfrowanych. Należy używać liczb umówionych kryptonimów i t.p.

Posługiwanie się telefonem.

Telefonu używa się bądź dla rozmowy między abonentami, bądź dla przesyłania telegramów.

Połączenia do rozmów dawane są przez centrale w porządku kolejnym ich zażądania. Wyjątek sta-

nowią połączenia zażądane jako „operacyjne" lub obrona przeciw-lotnicza" i t.p.

Połączenia takie udzielane będą niezwłocznie przerywając w razie potrzeby rozpoczęte już telegramy lub rozmowy. Depesze złożone w centralach przesyłane są według obowiązujących przepisów Służby ruchu.

Zastosowanie się do przepisów Służby ruchu i do przepisów o budowie linji.

Wydajność telefonu jest z konieczności ograniczona. O ile się od niego nie wymaga usług przekraczających jego sprawności, jest on doskonałym sposobem przesyłania, w przeciwnym razie wydajność nader szybko spada.

Z tego powodu należy zastosować: surową dyscyplinę w rozmowach telefonicznych i dyscyplinę przy budowie sieci.

Wskutek tego należy:

1/ stosunkować rozległość sieci oraz jej czynność do pozostającej do rozporządzenia obsługi. Sieć o niewielkim zakresie ale zbudowana dobrze, dobrze utrzymywana i dobrze prowadzona jest lepsza niż sieć zbyt rozwinięta i przez to kontrolowana niedostatecznie.

2/ Zastosować pracę jakiej się od sieci danej wymaga, do jej możliwej wydajności.

Dwa te warunki zniewalają do następujących uwag:

a/ nie zakładać linji bezpośrednich lub specjalnych, których budowa nie da się usprawiedliwić ani ważnością, ani potrzebą znacznego ruchu, akontrolowanie których może być często bardzo trudne. Włączanie się do należycie obsługiwanej i istniejących łącznic jest obowiązującym przepisem.

Budowa linji bezpośrednich lub specjalnych nie powinna być rozpoczęta bez uprzedniego zezwolenia szefa łączności.

b/ Stosować się ściśle do przepisów regulaminu służby ruchu.

D-two samo decyduje o wydawaniu pozwoleń na abonament, d-two określa liczbę telefonów danej jednostki.

Ono zawiesza czasowo pewne drugorzędne abonenty, czy to codziennie, w godzinach wielkiego ruchu, czy to w okresach działań własnych lub nieprzyjacielskich.

c/ Nie poruszać w rozmowach telefonicznych spraw poza służbowych.

d/ Przyzwyczajać się i innych do posługiwania się depeszą nie zaś rozmową.

Rozmowa przez telefon winna być traktowana jako wyjątek.

e/ Poza przypadkami istotnej konieczności, nie posługiwać się telefonem nawet w postaci depesz.

f/ Łączność telefoniczna między d-twem baonu i kompanjami pierwszej linji daje pole do nadużyć tem szkodliwszych iż przeważnie w tej strefie grozi praca podsłuchowa nieprzyjaciela.

W odcinkach, w których łączność telefoniczna jest przewidziana, aparaty przy jednostkach pierwszej linji, winne być opieczętowane. Pieczęcie te łamie się tylko na rozkaz d-cy baonu, lub w razie nagłej potrzeby na rozkaz d-cy kompanji wzgl. oficera i to na odpowiedzialność tych ostatnich.

Organizacja sieci telefonicznych.

Całkowita organizacja sieci telefonicznych może być przewidziana tylko w wojnie pozycyjnej. Zasady kierujące organizacją sieci stosować można w wojnie obronnej lub w razie zatrzymania się podczas pościgu.

Łączność telefoniczna.

Sieć telefoniczna armji obejmuje:

I. Sieć armji - /sieć operacyjna/.

II. Sieć samodzielnych jednostek - /sieć bojowa/.

I. - Sieć armji.

Sieć armji zbudowana i obsługiwana przez formacje specjalne łączności /komp.telegr./ciągnie się od dowództw armji do wysokości samodzielnych jednostek broni /pułku, grupy, lub komp.balon i t.d./.

Organizacja jej jest następująca: gęste pasma napowietrzne lub osłonięte, składające się z 20, 30, 40 lub więcej przewodów, tworzą w terenie mniej lub więcej gęstą kratę - czworobok. Punkty przecięcia tej kraty są to kwatery lub posterunki dowództw podczas bitwy. W punktach tych umieszczone są łącznice wielolinjowe /30, 50 do 100 linjowe/, do których przyłączają się abonenci. Czworobok - krata ta jest organizmem odcinka i nie zależy ani od jednostek, które przybywają ani od tych, które odchodzą. Przybywające nowe jednostki włączają się same do najbliższej łącznicy i natychmiast nawiązują łączność ze wszystkiemi jednostkami armji.

Centrale zaopatrzone w łącznice wielolinjowe i obsługiwane przez wyćwiczony personel, dają możność abonentom szybkiego otrzymywania, żądanych przez nich połączeń wzdłuż i wszerz. Prócz tego w centralach wydane są odpowiednie zarządzenia pozwalające w każdej chwili połączyć lub przełączyć dane linje. W ten sposób uzyskuje się długie linje bezpośrednie niezbędne dla pewnych połączeń ognia lub d-twa. Przepuszczanie przewodów przez centrale daje możność gatunkowania linji, oraz zmiany przewodów na wypadek uszkodzenia, czego się nie da osiągnąć przy systemie długich przewodów bezpośrednich. Sieć ta jest wybudowana, utrzymana i obsługiwana przez poszczególne jednostki wojsk łączności oraz personel pomocniczy, wyznaczone przez d-two.

Sieć armji składa się z dwuch sieci, wzdłuż wspólnej trasy. -

Centrale tych sieci winne być umieszczone o ile możliwe we wspólnych lokalach lub zabudowaniach.

Ilość przewodów każdej sieci jest zależna od wielkości pasma, oraz od okoliczności /odcinek spokojny, działania zaczepne, działania obronne/.

Sieć armji zawiera trzy różne sieci:

1/ sieć dowództwa,

2/ sieć ognia,

3/ sieć przewodów zarezerwowanych

1/ - Sieć dowództwa, przy pomocy central będących w miejscach postoju dowództw zapewnia łączność między wszystkiemi d-twami.

Sieć d-twa łączy się:

a/ na tyłach z siecią telegr.i telefr.etapową,

b/ na prawo i na lewo z sąsiedniemi armjami,

c/ naprzód sięga aż do wysokości stanowisk, dowództw samodzielnych jednostek broni.

Do abonentów jej będą należeć prócz dowództw główniejszych także drugorzędne, jak np.d-twa parszpitali i t.p.

2/ - Sieć ognia, służy do przesyłania meldunków i rozkazów wewnątrz artylerji armji i obejmuje połączenia między wszystkiemi dowództwami tej broni /aż do dywizjonów artylerji włącznie/, między artylerją i punktami obserwacyjnemi, lotnictwem i balonami, względnie obroną przeciw-lotniczą.

Budowa i obsługa sieci ognia należy do oddziału wojsk łączności. Centrale grup artylerji złączone z siecią dywizji obsługiwane są przez personel artylerji.

3/ - Sieć przewodów zarezerwowanych.

Doświadczenie wykazało, że niezbędnem jest mieć pewną ilość przewodów stale zarezerwowanych na sieci armji dla niektórych władz i służb, ażeby dać im możność szybkiego otrzymania połączeń w każdej okoliczności lub też użytkowania pewnych linji przez parę godzin z rzędu.

Do sieci tej będą należały przewody lotnictwa, balonów, służby meteorologicznej, obrony przeciw-lotniczej, punktów obserwacyjnych i t.d.

Sieć obrony przeciw-lotniczej umożliwia współdziałanie wszystkich jednostek, wyznaczonych do obrony przeciw-lotniczej. Sieć ta łączy między sobą: szefostwo lotnictwa, eskadry lotnicze, eskadry myśliwskie, centrale balonowe, dywizjony baterji zenitowych, baterje zenitowe, punkty obserwacyjne obrony przeciw -lotniczej, punkty alarmowe ważne węzły kolejowe i t.d.

Kierownictwo służby łączności w obronie przeciw-lotniczej jest obowiązkiem d-cy artylerji

zenitowej danej jednostki. W razie potrzeby powinne być także i inne przewody /sieci d-twa, lub ognia/ na hasło „obrona przeciw-lotnicza" zarezerwowane dla służby obrony przeciw-lotniczej. -

Sieć lotnictwa zawiera przewody zarezerwowane między szefostwem lotnictwa danej jednostki i podległemi eskadrami.

Eskadry lotnicze, wyznaczone do kierowania ogniem artylerji muszą być bezpośrednio połączone z odnośnemi dywizjonami artylerji. -

Eskadry myśliwskie połączone są z szefostwem lotnictwa danej jednostki względnie z siecią obrony przeciw-lotniczej.

Pożądanem będzie skoncentrować całą sieć lotnictwa w jednej lub paru centralach. Centrale te urządzone będą zasadniczo w szefostwie lotnictwa względnie grup lotniczych danej jednostki. -

Sieć balonowa służy do szybkiego przesyłania wyników obserwacji do artylerji dowództw w dywizji balonów sąsiednich i innych oddziałów wywiadowczych Wewnątrz jednej armji poszczególne kompanje balonowe połączone będą z centralą baonową przy d-twie armji /przy podstawie balonowej/, która połączona będzie z siecią d-twa i z siecią ognia i z siecią obrony przeciw-lotniczej. Kierownikiem służby

łączności balonów jest d-ca balonu aeronautycznego danej jednostki, która wyda odpowiednie zarządzenia odnośnie łączności na podstawie rozkazu sztabu armji. -

3. R a d j o - t e l e g r a f.

Radjo-telegraf służy do porozumiewania się przy pomocy znaków Morze'a wysłanych za pośrednictwem fal elektromagnetycznych.

Radjo-telegraf stosowany jest do połączeń przednich oddziałów bojowych z ich d-twami, dowództw między sobą i z krajem, oraz statków, czołgów, samolotów i balonów między sobą i ze stacjami na ziemi, nadto stanowi on najlepszy srodek łączności dla porozumienia się samolotów z ziemią.

W strefie skutecznego ognia nieprzyjacielskiego podstawą całej łączności są środki łączności bezdrutowe, w których dominującą rolę odgrywa radjo-telegraf.

Szybkość przesyłania wynosi przeciętnie 80 do 100 znaków na minutę.

Odległość, na jaką działa, jest prawie, że nieograniczoną, a zależną jest od mocy stacji i wielkości anteny.

Zalety: niema drutów, niezmiernie ruchliwy, gdyż

do przeniesienia stacji radjo-telegraficznej pułków piechoty potrzeba 4 ludzi, a montaż nie wymaga więcej jak 10 minut, o ile obsługa jest wyszkoloną. Pozwala on na natychmiastowe przesyłanie meldunków i rozkazów zwłaszcza w momentach krytycznych. Jest on zupełnie niezależnym od terenu, a mało wystawionym na działanie ognia nieprzyjacielskiego.

Ujemną jego stronę stanowi zależność dobrego działania od wpływów atmosferycznych i możność przejmowania całej korespondencji przez nieprzyjaciela, co pociąga za sobą konieczność szyfrowania telegramów.

Zasadniczo powinno się używać stacji radjotelegraficznych na linjach bojowych tylko do podsłuchiwania rozmów nieprzyjacielskich, własne zaś telegramy nadawać tylko w wypadku niefunkcjonowania innych środków łączności.

4. T e l e g r a f p r z e z z i e m i ę.

Telegrafu przez ziemię używa się do porozumiewania się w przednich linjach do d-twa pułku włącznie. Z powodu lekkości aparatów, łatwości przenoszenia ich i ukrycia przed wzrokiem nieprzyjaciela, tworzy telegraf przez ziemię bardzo

praktyczny środek łączności dla oddziałów bojowych

Ujemną jego stronę stanowi: możliwość łatwego podsłuchania przez nieprzyjaciela co pociąga za sobą konieczność szyfrowania telegramów i zaburzeń w linjach telefonicznych.

Szybkość przesyłania wynosi 60 - 80 znaków na minutę.

Odległość na jaką działa, zależna jest w wysokim stopniu od właściwości terenu, a wynosić może przy dobrych warunkach nawet do 4 klm.

Organizacja łączności radjo-telegraficznej i telegrafu przez ziemię.

Użycie stacji radjo-telegraficznych i telegrafu przez ziemię powinno być tak zorganizowane, by w największym nawet ogniu łączność między dowództwami pierwszej linji i d-twami na tyłach wzgl. łączność między różnemi rodzajami broni była bezwarunkowo zapewniona, gdy wszystkie inne środki zawiodą.

Celem odpowiedniego wykorzystania stacji bezdrutowych przydzielone one będą do różnych sieci

Każda sieć pracuje samodzielnie, lecz nie wyłącza to, by w razie potrzeby stacje jednej sieci korespondowały ze stacjami innej sieci, podobnie

jak w łączności telefonicznej, rozróżnia się w służbie radjo-telegraficznej, podczas walk pozycyjnych trzy sieci, a mianowicie:

I. Sieć dowództwa

II. Sieć ognia,

III. Sieć specjalna.

I. - Sieć dowództwa. Sięga ona od baonu do d-twa armji i zawiera w sobie kilka sieci, a mianowicie:

1/ Sieć telegrafu przez ziemię /T.P.Z./. Sieć ta zapewnia wzajemną łączność między baonami a pułkiem. -

2/ Sieć radjo-telegraficzna przodowa. Sieć ta zapewnia łączność pomiędzy:

a/ pułkami piechoty - d-twem dywizji względnie składnicą meldunkową,

b/ " " - piechotą dyspozycyjną

c/ " " - pułkami sąsiednimi,

d/ " " - artylerją wspierającą

e/ " " - samolotem piechoty.

Sieć obsługiwana jest przez stacje radjo-telegr.korespondencyjno przenośne typu P.P.4 lub P.P.5 o promieniu działania do 8 klm. /przy użyciu wzmacniacza/.

3/ Sieć dywizji piechoty. Sieć ta zapewnia łączność pomiędzy:

a/ d-twem dywizji - pułkami piechoty,
b/ " " - piechotę dywizyjną,
c/ " " - składnicą meldunkową,
d/ " " - samolotem d-twa,
e/ " " - samolotem piechoty i art.

W razie wyposażenia jednostek czołgów i pociągów pancernych w stacje radjo-telegr., powinna być nawiązana łączność i z temi stacjami. -

Sieć ta obsługiwana jest przez stacje o falach niegasnących, przyczem d-two dywizji powinno być wyposażone przynajmniej w jedną stację o falach gasnących dla korespondencji z siecią przodową. Stacje te przydzielić należy do piechoty dywizyjnej względnie składnicy meldunkowej. -

4/ Sieć armji służy do połączenia:

a/ D-two armji - dywizje piechoty, wzgl. bryg.kawalerji,
b/ " " - podstawa /baza/ lotnicza
c/ " " - podstawa /baza/aeronautyczna
d/ Dyw.piech. - dywizje sąsiednie.

Sieć ta zawiera stacje o falach niegasnących, przyczem w d-twie armji powinny się znajdo-

wać dwie sieci: jedna dla korespondencji z siecią dywizji, druga dla korespondencji z siecią armji.

5/ Sieć dowództw tyłowych. Sieć ta łączy d-twa armji z Nacz.Dow.względnie ze stacjami w kraju i armjami sąsiedniemi. Sieć ta obsługiwana jest przez stacje o falach niegasnących.

Sieć telegrafu przez ziemię i sieć przodowa są obsługiwane przez plutony łączności piechoty wszystkie inne sieci przez oddziały wojsk łączności

II. - Sieć ognia /sieć napowietrzna/. Sieć ta służy do połączenia artylerji z samolotami, względnie dla przesyłania wyników obserwacji do zainteresowanych dowództw artylerji. Sieć ta powinna być wykorzystana jak najwięcej, by rozkazy i meldunki mogły jak najszybciej przyjść do artylerji. Musi być zapewniona też łączność nietylko pomiędzy samolotami i balonami, lecz także między podstawą lotniczą i aeronautyczną. Zwiększenie wydajności tej sieci jest zasadniczym warunkiem dobrego działania artylerji.

Sieć ognia osiąga swój cel, kiedy umożliwia we właściwym czasie, kierować i skupić ogień artylerji na odpowiednie cele i odciążyć ciężko walczącą piechotę. Sieć ta zawiera przeważnie stacje

o falach gasnących /przy podstawie lotniczej i aeronautycznej/, względnie stacje radjo-telegr.nadawcze na samolotach, grupy artylerji zaś wyposażone są w stacje radjo-telegr.odbiorcze.

III. - Sieć specjalna. Oprócz sieci d-twa i sieci ognia należy zorganizować jeszcze sieci specjalne. Sieci te urządzone będą według wymagań sytuacji, zależne one będą od armji. Z tych sieci należy wymienić:

a/ sieć obrony przeciw-lotniczej, która łączy grupy obrony przeciw-lotniczej z d-twem armji, względnie z podstawą lotniczą i aeronautyczną,

b/ sieć radjo-podsłuchowa i radjo-kierunkowa dla celów wywiadowczych.

5. Środki optyczne.

Telegrafję wzrokową można łatwo zastosować w Polsce. Teren pozwala prawie wszędzie znaleść punkty panujące nad miejscowością na 10 klm.lub pozwalające przez korytarze komunikować się na tej odległości. -

W telegrafji wzrokowej przesyłanie znaków Morse'a odbywa się za pomocą:

a/ rąk, tarcz sygnałowych, chorągiewek i t.p.

/telegrafia ręczna/,

b/ światła słonecznego, heljografu, zwierciadeł i t.p.,

c/ światła sztucznego, latarń, reflektorów i t.p. /telegrafja optyczna/.

Natomiast znaki umówione nadaje się za pomocą płacht, tarcz, ogni sztucznych płomieni, dymów i rakiet i t.p.

Środki łączności wzrokowej stosujemy przedewszystkiem dla uzyskania połączenia zanim inne środki łączności /np.telefon/ zostaną uruchomione i gdy uruchomienie ich zabrałoby zbyt wiele czasu w stosunku do krótkotrwałego użycia.

Pozatem, jako w znacznej mierze niezależne od działania ognia nieprzyjacielskiego, nadają się do użycia w przedniej strefie bojowej.

Służą do połączeń:

1/ oddziałów bojowych z niższemi d-twami i między sobą, z artylerją oraz ze stanowiskami wywiadowczemi, zwłaszcza dla wymiany krótkich meldunków i rozkazów.

2/ W terenie niedostępnym wskutek ognia nieprzyjacielskiego lub z natury, gdzie góry, bagna jeziora utrudniają lub uniemożliwiają przeprowadze

nie połączeń kablowych.

3/ Między samolotami i balonami z ziemią.

4/ Między statkami a lądem w ograniczonej odległości.

Chociaż mgła, deszcz, dym, śnieg, naturalne przeszkody terenowe ograniczają użycie środków wzrokowych, porozumienie się nimi jest naogół łatwe; jak doświadczenie wykazało dają one dość szybką łączność w ręku doświadczonej obsługi.

a/ Sygnalizacja ręczna. - Częstokroć, a szczególniej w braku przyrządów mogą oddać usługi sygnały ręczne wykonywane tylko ramionami lub przy pomocy różnych prymitywnych środków jak np.przy pomocy chusteczki i t.p. Zasadniczo jednak do tego będą służyć tarcze sygnałowe.

Sygnalizacja ręczna mimo, że jest sposobem prymitywnym, jednak nie należy jej zaniedbywać, gdyż oddaje ona duże usługi. Baony, baterje, dyony artylerji gdzie telefon nie mógł być założony, mogą jej używać z wielkim powodzeniem, o ile posiadają personel wyćwiczony. Sygnały dawane przy pomocy tarcz powinny być dobrze widziane. Sygnalizuje się przy pomocy znaków Morse'a. Sygnalizacja

ręczna działa na odległość ½ - 1 klm., przy sprzyjających warunkach i przy użyciu lornetki, działa na odległość 2 klm.

Szybkość przesyłania wynosi od 10 - 12 liter na minutę.

b/ Sygnalizacja świetlna. - Sygnalizację świetlną stosować można zarówno w dzień jak i w nocy; w nocnej porze jednak na większą odległość niż w dzień. Posługują się nią wszystkie oddziały i d-twa piechoty, artylerji, jazdy, znajdujące się w przednim pasie bojowym /do dowództw dywizji włącznie/. W razie, gdyby ze względu na możność przejmowania znaków przez nieprzyjaciela, obustronna korespondencja tylnych dowództw z oddziałami w przednich linjach bojowych okazała się niemożliwą, d-twa powinny ograniczyć nadawanie znaków ku frontowi do sygnałów: „Zrozumiano" i „Powtórzyć".

Szybkość przesyłania znaków zależy od szybkości nadawania oraz możności odróżniania ich przez sygnalistów stacji odbiorczej, wynosi zaś przeciętnie około 25 znaków na minutę.

Do sygnalizacji świetlnej używa się specjalnych aparatów świetlnych. W pomyślnych warunkach atmosferycznych można się nimi porozumiewać na

odległości od 4 - 10 klm. w dzień oraz w nocy od 8 - 15 klm. Przy sprzyjających warunkach można osiągnąć nawet większe odległości Odległość porozumiewania się w jednakowych warunkach zależy od wielkości aparatu i od dobroci jego gunkcjonowania. Użycie lornetek zwiększa dokładność widzenia.

Rozmieszczenie stacji powinno być takie, aby umożliwiło dobre porozumienie nietylko od przodu ku tyłowi, ale i odwrotnie, bez obawy ściągnięcia ognia nieprzyjacielskiego na siebie lub przejęcia przez nieprzyjaciela przekazanych znaków. Dlatego umieścić należy stacje sygnałowe w przedniej strefie bojowej w odpowiednich schronach, prócz tego należy utrudniać nieprzyjacielowi obserwowanie dawanych znaków, ukrywając stanowisko stacji przed wzrokiem nieprzyjaciela lub ograniczając w pewnej mierze pęk wysyłanych promieni. W razie niemożliwości należy się posługiwać niemi tylko w razie koniecznej potrzeby i to używając szyfru.

Stacje sygnałowe należy umieszczać w pewnem oddaleniu od stanowiska d-twa, ze względu na to, że powodują one często ściągnięcie silnego ognia nieprzyjacielskiego; należy wówczas urządzić odpowiednie przekazywanie meldunków i rozkazów między d-twem a stacją sygnałową.

Przy uruchomieniu połączeń wzrokowych sprawia trudność odszukanie przeciwległego korespondenta i dlatego przy zmianie stanowisk nie mogą obie stacje równocześnie się przenosić. Gdy jedna stacja ma zmienić miejsce uprzedza o tem przeciwległą i oznacza dokładnie jej stanowisko, any móc potem szybko odszukać.

Kiedy teren nadaje się do tego, korzystnem jest ustanowić w każdej dywizji jedną lub kilka central optycznych, mogących otrzymywać stale depesze od wyznaczonych posterunków, względnie od tych posterunków, które nie zdołały odszukać zwykłych swych odbiorców. Centrale te ustawia się przeważnie na wyniosłościach terenowych; połączone są one telefonem z siecią ogólną.

Niekiedy z powodu zbyt rozległych przestrzeni lub ukształtowania terenu nieodzownem jest utworzenie posterunków pośrednich; unikać atoli należy wówczas zbytniej ich ilości, gdyż zmniejszają one wydajność sieci optycznej.

c/ Sygnalizacja przy pomocy ogni sztucznych dymów i rakiet. -

Użycie ogni sztucznych zapewnia przy dobrych warunkach łączność piechoty z artylerją i samolotu

z piechotą.

Rakiety wystrzeliwane zarówno przez piechotę jak i przez obserwatorów na samolocie służą do dawania pewnych wskazówek lub zapytań albo też do dawania pewnych rozkazów. Piechota tym sposobem może zawiadomić artylerję, że ta ostatnia strzela zbyt krótko, lub żądać ognia zaporowego, amunicji i t.p.

Obserwator na samolocie może żądać za pomocą rakiety wytknięcia pierwszej linji piechoty, aby tym sposobem informować dowództwo o postępach wojsk atakujących.

W niektórych wypadkach przewidziano sposób, aby samolot mógł dać sygnał rozpoczęcia ataku, lub zakomunikować jakiś ważny rozkaz za pomocą specjalnych rakiet, np. rakiety gąsienicy. W takim razie przed wystrzeleniem rakiety samolot sygnalizuje swą obecność za pomocą sygnału tożsamości.

Ognie bengalskie służą piechocie wspólnie z tarczami do wytykania pierwszej linji. Używanie sygnałów za pomocą rakiet jest bardzo chętnie stosowane i jest bardzo wygodne, ale czasem może spowodować nieporozumienia, gdyż nieprzyjaciel może również wysyłać rakiety, które nieraz trudno od-

różnić od rakiet wysyłanych przez własne wojska. Z tego powodu ustalenie raz na zawsze kodu ogni sztucznych z jednej strony nie jest pożądane, lecz z drugiej strony doświadczenie wykazało, że warunki walk powodują często nagłe zmiany w ordre de bataille, a z tego powodu korzystnem byłoby posiadać jednolity kod dla jednego frontu operacyjnego. Oddziały posiłkowe, baterje, oskadry, dywizje bywają wcielane często w takim tempie, że nie mogą na czas zapoznać się z kodem ogni sztucznych, jeżeli w armjach te ostatnie są różnorodne.

Poza sygnałami zasadniczymi ujednostajnionymi dla danego frontu operacyjnego, mogą armje lub nawet dywizje ustanawiać za pomocą rozporządzalnych ogni sztucznych sygnały dodatkowe dla własnego użytku.

Dla ułatwienia przesyłanie przy pomocy ogni sztucznych i dla uniknięcia pomyłek niezbędne są pewne ostrożności:

Należy wybierać ognie wyraźnie różniące się między sobą, określać ich znaczenie raczej według kształtu niż barwy, przeznaczać dla najważniejszych sygnałów jak najcharakterystyczniejsze i najbardziej widoczne ognie.

Określić stosownie do sytuacji d-two /d-ca baonu, d-ca komp.ewentualnie d-ca plutonu/, który ma prawo dawać sygnały,w przeciwnym bowiem razie będzie się narażonym na alarmy bezpodstawne i na marnowanie amunicji i ogni sztucznych.

Przewidzieć należy posterunki obserwacji rakiet lub rozstawnych, powtarzających sygnały.

Można używać w sygnalizacji przy pomocy ogni sztucznych sposobu polegającego na wydaniu sygnału do jakiejkolwiek operacji, np.do ataku przy pomocy strzału charakterystycznego, wykonanego w punkcie lub o wysokości wybuchu określonych zawczasu.

ŚRODKI ŻYWE.

1. - G o ń c y p i e s i.

Gońcy piesi stanowią najstarszy i najpewniejszy środek łączności, zwłaszcza podczas bitwy w przedniej strefie bojowej. Ich użycie jednak prowadzi do znacznego zmniejszenia liczby walczących i tym obniża się wartość bojowa jednostki. Używany personel powinien być zawsze wyborowy.

W czasie działań,straty gońców stają się szybko dotkliwemi. D-ca powinien więc wszystko wyczerpać, aby przygotować i rozwinąć mechaniczne środki łączności i w ten sposób uniknąć, ilekroć to

możliwe, korzystania z gońców pieszych.

Szybkość gońca pieszego nie przekracza przeciętnie szybkości maszerujących oddziałów piechoty zwiększa się nieco, przez przebycie małych przestrzeni biegiem, zmniejsza się zaś przez pełzanie w strefach silnie ostrzeliwanych. Dla powiększenia pewności i szybkości przesyłania rozkazów i meldunków, organizuje się tak zw. „łańcuchy gońców", przez rozstawienie szeregu gońców w odległości 150 - 400 metrów jeden od drugiego, przyczem w miejscach najsilniej ostrzeliwanych i najtrudniejszych do przebycia ustawia się ich gęściej.

Pożądanem jest by pojedyńcze posterunki gońców widziały się wzajemnie.

Korzystnem będzie ustawienie gońców wzdłuż linji telefonowych i na stacjach telefonicznych, by umożliwić drobne naprawy i szybkie powiadomienie o miejscach uszkodzeń linji. Przyczyniają się oni wówczas do utrzymymania linji telefonowych, nad to w razie przerwy mogą być użyci do przenoszenia odebranych fonogramów, aż do następnej stacji telefonicznej, mającej połączenie celem dalszego nadania.

Podczas walk pozycyjnych należy posterunki

gońców umieścić w schronach należycie zabezpieczonych przed ogniem nieprzyjaciela. Schrony należy odznaczać wiechami ze słomy lub z gałęzi, oraz tablicami, chorągiewkami, w nocy zaś światłem zamaskowanem od strony nieprzyjaciela. Meldunki i rozkazy przesyłane za pomocą gońców powinny być wydawane na piśmie.

Ważne meldunki i rozkazy powinny być wysyłane podwójną drogą.

Gońcy przeznaczeni do wysłania muszą być na każdym posterunku w pogotowiu natychmiastowego odejścia, aby nie zachodziło choćby najkrótsze opóźnienie w przesyłaniu meldunków. Gońców pieszych wyznacza każdy oddział z pośród własnych żołnierzy, kierownictwo i użycie ich spoczywa w ręku oficera łączności danej jednostki.

W wypadkach nadzwyczajnych, jak np.w wojnie podjazdowej, partyzanckiej, w walce o twierdze i t.p. mogą być z dobrym wynikiem używani mieszkańcy jako gońcy piesi między oddziałami. Przy użyciu tych ostatnich należy być ostrożnym w wyborze

2. - **N a r c i a r z e.**

W zimie w terenach pokrytych wysokim śniegiem i w górach mogą oddać ważne usługi gońcy na

nartach. Szybkość narciarza przy jeździe z góry na dół równa się szybkości jeźdźca kłusującego /a czasem nawet ją przewyższa/, przy jeździe pod górę lub na płaszczyznie równa się przeciętnie szybkości gońców pieszych.

Wyszkolenie wojskowych narciarzy należy przeprowadzić już w czasach pokojowych. Do obowiązków wyższych dowództw i sztabów należy organizacja tej łączności, głównie zaś, by w razie potrzeby wyszkolony personel i przybory były na czas w danem miejscu.

3. - G o ń c y k o n n i.

Gońcy konni są jednym z najpewniejszych środków łączności i stanowią cenne uzupełnienie środków mechanicznych.

Wydajność gońców konnych zależną jest nietylko od dobroci koni, lecz i od dobroci jeźdźca.

Goniec konny po pierwsze powinien być dobrym jeźdźcem, powinien on znać dobroć swego wierzchowca i jego stan fizyczny, zależy od tego bowiem regulowanie tempa.

Goniec konny powinien się prędko orjentować i powinien być wojskowo zupełnie wyszkolony. Doświadczenia wojenne wykazały, że można żądać

następujących szybkości od gońca konnego:

Kłusując - 300 mtr.na 1 minutę,

" - 1 klm. w 4½ min.

galopując - 500 mtr. w 1 minutę

" - 1 klm. w 2 1/3 min., na dłuższych odległościach przeciętnie 10 klm. na 1 godz

Regulowanie tempa przez jeźdźca zależy od przepisanej mu szybkości. Jeździec bezwarunkowo musi osiągnąć cel przy dotrzymaniu nakazanej mu szybkości.

Gońcy konni używani będą poza obrębem nieprzyjacielskiego ognia karabinowego.

Przy wyznaczeniu drogi nie należy kierować się wyłącznie względami obrania drogi najkrótszej lecz obrać drogę najlepszą i możliwie jak najmniej wystawioną na działanie ognia nieprzyjacielskiego

Dla powiększenia szybkości na większych odległościach ustawia się gońców w t.zw. „łańcuch gońców rozstawnych".

Odległość poszczególnych posterunków od siebie zależy od warunków terenowych, sytuacji bojowej i wymaganej szybkości w przesyłaniu meldunków, zasadniczo nie powinna ona przekraczać

5 klm. Gońcy konni znajdują się przy każdym oddz. łączności jednostek bojowych /pułków, dywizjonów/, do wyższych zaś dowództw przydzieleni będą z podwładnej kawalerji.

4. - P o d w o d y.

Zastosowanie podwód, jako środka lokomocji gońców ma tę zaletę, że przesyłanie meldunków lub rozkazów odbywa się z większą szybkością przyczem siły gońca nie wyczerpują się. Gońcy na podwodach zaoszczędzają użycia gońców konnych. Użycie podwód na większych odległościach związane jest z drogami Wadą używania podwód jest to, że często przeszkadzają one ruchom wojsk i taborów.

Przeciętna szybkość w dzień i w nocy wynosi 10 do 12 klm. na 1 godz.

5. - R o w e r z y ś c i.

Rowerzyści pod względem wytrwałości i szybkości przewyższają gońców konnych. Rowerzyści przywiązani są do szos i lepszych dróg, użycie ich zależnem jest od warunków terenowych i od pogody. Z tego powodu rowerzysta często zawiedzie i nie może zupełnie zastąpić gońca konnego, lecz będzie jego uzupełniać.

Jazda rowerzysty ma tę zaletę, że jest bez

szelestu i że szybkość jej nie zmniejsza się w ciężkich nościach.

Przeciętna szybkość rowerzysty wynosi 15 klm. na godzinę.

Jazda od 100 - 150 klm.dziennie nie męczy nadmiernie dobrze wyszkolonego i silnego rowerzysty a nawet przy sprzyjających warunkach może osiągnąć jeszcze większe wyniki.

Rowerzyści będą używani dla przesyłania meldunków na większych odległościach poza ogniem nieprzyjaciela dla służby łączności w postojach, na czatach i podczas marszu.

Przy zastosowaniu „łańcucha rozstawnych" rozmieszcza się poszczególne posterunki na 10 klm. jeden od drugiego.

Rowerzyści znajdują się w oddz.łączności jedn. bojowych /pułków, baonów/, oraz w komp.telegraficznych dywizyjnych.

6. - M o t o c y k l i ś c i.

Motocykliści zastosowani będą wyłącznie poza obrębem ognia nieprzyjacielskiego wszędzie tam, gdzie jest potrzebna większa szybkość w przesyłaniu. Będą oni używani jak rowerzyści, z tą różnicą, że wydajność ich jest znacznie większa. Szybkość wyno-

si zależnie od używanego typu motocykla od 30 - 60 klm.na 1 godz.

Motocyklista przy dobrych warunkach może przebyć do 300 klm.dziennie, przyczem siły motocyklisty mało się wyczerpują.

Motocykl może być używany także w górach, gdyż jazda na motocyklu pod i z góry nawet przy przeciętnie złych warunkach jest możliwą.

Przy rozstawieniu motocyklistów w łańcuch rozstawny, rozmieszcza się poszczególne posterunki na 200 klm. jeden od drugiego. Motocykliści znajdują się w etacie komp.telg./dyw.i ciężkiej/. -

7. - S a m o c h o d y.

Znana szybkość samochodów jest zaletą w użyciu tego środka łączności. Samochodów używa się w ramach wyższych dowództw, przeważnie do nawiązania kontaktu osobistego między dowódcą i jednostkami podwładnemi. Wydajność i szybkość zależne są od typu używanego.

Szybkość osiągnięta w jeździe podczas pokoju nie da się porównać z szybkością podczas wojny Doświadczenia wykazały, że przy dobrych warunkach może być osiągnięta szybkość do 65 klm.na 1 godz w nocy zmniejsza się szybkość często do 25 klm.na

godz. Samochody nie są związane tylko z dobremi drogami, lecz mogą być użyte i na drogach naturalnych małe przestrzenie mogą przebyć nawet po otwartym polu kiedy ziemia nie jest za miękka. -

8. - G o ł ę b i e p o c z t o w e. -

Użycie gołębi pocztowych w służbie łączności polega na wykorzystaniu ich właściwości, a mianowicie:

Wiernego przywiązania do gołębnika macierzystego, szybkości orjentowania się nawet na wielkich odległościach oraz szybkości i wytrwałości lotu.

Gołąb wypuszczony z miejsca odlotowego, odległego od gołębnika macierzystego, do którego się przyzwyczaił, wraca do niego. Z gołębnika przesyłanie odbywa się w dalszym ciągu za pomocą połączeń telefonicznych oraz przez łączników między gołębnikiem lub daną centralą telefoniczną a dowództwem.

Gołębie używane dla przesyłania biorą się z gołębników stałych i ruchomych. Ruchome gołębniki będą przydzielane armjom, grupom oraz dywizjom.

Czas przebywania na miejscu odlotowem nie powinien być dłuższy od 2-ch dni i 3-ch nocy, wynika stąd konieczność zmiany gołębi na miejscu odlotowem po 2-ch dobach.

Wiadomości przesyłane przez gołębie pisze się na przezroczystym papierze pochodzącym ze specjalnego bloku depeszowego, doręczanego wraz z gołębiami. Papier się składa i umieszcza w tulejce aluminiowej, którą się przymocowuje do nóżki gołębia. Czasem również zaopatrza się gołębie w specjalne kieszonki, umożliwiające przesyłanie szkiców i dłuższych raportów.

Gołębie pocztowe będą używane:

a/ w przedniej strefie bojowej, dla połączenia jednostek w pierwszej linji z dowództwami na tyłach, gdy wszystkie inne środki zawiodą.

b/ Dla połączenia oddziałów mających specjalne zadania.

c/ Dla połączenia wysuniętej w głąb nieprzyjacielskiego terenu kawalerji.

d/ Dla połączenia twierdz z pasmem fortecznym i z krajem.

e/ Dla połączenia jednostek morskich z lądem.

f/ Dla połączenia placówek wywiadowczych znajdujących się poza linjami nieprzyjaciela

g/ Dla łączności z armjami sprzymierzonemi.

Gołąb pocztowy nadaje się do utrzymania łączności szczególniej z przednia strefa bojowa, gdy

irne środki łączności pod działaniem nieprzyjacielskiej artylerji przestają funkcjonować, gdyż bardzo mało są narażone na działanie pocisków podczas lotu. Również korzystnem jest użycie gołębia w terenie górzystym. Szybkość lotu waha się zależnie od jakości gołębia i od warunków atmosferycznych. Mgła, śnieg, deszcz, burza i silne wiatry utrudniają, a nawet uniemożliwiają latanie i orjentowanie się podczas lotu, jednakowoż gołąb pokona drobny deszcz i rzadką mgłę na odległość 15 - 25 klm. przy szybkości 500 - 800 mtr. na minutę.

W czasie pogody szybkość gołębia jest bardzo regularna:

1200 do 1600 mtr. na min. przy wietrze sprzyjającym
1000 " 1200 " " bez wiatru,
800 " 1000 " " przy wietrze przeciwnym

Przyjmujemy, że gołąb przelatuje przeciętnie 1 klm. na min., lata zaś na wysokości 200 - 300 mtr.

Dobrze wyćwiczone gołębie przebywają bez trudu 100 - 200 klm. Wymaga się by wojskowy gołąb pocztowy wrócił szybko i pewnie z odległości 500 klm. do swego gołębnika.

Doświadczenie wykazuje, że 97% gołębi powraca prawidłowo do gołębnika, ubytek gołębi zbłąkanych lub nie-

zdolnych do dalszej służby wynosi tylko 3%. Mimo to nie należy poprzestawać na wysłaniu ważnego meldunku tylko przez jednego gołębia, lecz przy następnym meldunku dołączyć odpis poprzedniego; w ten sposób oszczędza się gołębi. Zaopatrywanie bowiem w gołębie wysuniętych oddziałów może napotykać trudności. Ilość ptaków, któremi rozporządza jednostka jest ograniczoną. Należy przeto używać ich oględnie i gdy zwykłe środki zawodzą. Jeżeli jest obawa, że w razie przejęcia mogłyby wiadomości być wyzyskane przez nieprzyjaciela, wskazane jest szyfrowanie meldunków.

Gołębnik powinien być umieszczony przy wyższym dowództwie w miejscu nie narażonym na ogień nieprzyjaciela i należy go tak urządzić, by przybycie każdego gołębia z meldunkiem nie uchodziło uwagi dyżurnego pielęgniarza, a przez to by pilne meldunki nie opóźniały się. Gdy d-two zmienia miejsce postoju, a łączność gołębiami ma być bez przerwy utrzymaną, należy utrzymać nadal połączenie z gołębnikiem, pozostającym na dawnym miejscu. Przeniesienie gołębnika na nowe miejsce wyklucza natychmiastowe użycie gołębia na czas conajmniej 10-ciu dni, gdyż gołąb musi się dopiero w nowej

okolicy zorjentować i przyzwyczaić się do otoczenia poczem dopiero może być sprawnie używany do służby.

P s y m e l d u n k o w e. -

Gońca pieszego można w wielu wypadkach zastąpić przez psy meldunkowe. Użycie psów meldunkowych w służbie łączności polega na wykorzystaniu ich charakterystycznych cech: pojętności, dobrego węchu, wiernego przywiązania do swego pana oraz wytrwałości i szybkości biegu.

Doświadczenia wojenne wykazały, iż psy meldunkowe z dobrym wynikiem używane mogą być dla połączenia pierwszej linji z dowództwami bezpośrednimi w tyle, oraz dla połączenia z wysuniętymi placówkami i patrolami.

Posługiwanie się psem wymaga starannego wyszkolenia i ciągłego ćwiczenia. Do służby wojskowej używane są przeważnie następujące rasy: dobermany, wilki, psy owczarskie, pudle.

Nieodzownem jest do osiągnięcia dobrych rezultatów, by zawsze jedni i ci sami pielęgniarze, byli używani jako prowadzący psy.

Meldunki nosi pies w tulejce na obroży.

Psów meldunkowych używać można na odległość [illegible] km. Szybkość zależna jest od terenu, wyszko-

lenia psa, od tego czy biegnie przez teren spokojny, czy też ostrzeliwany i wynosi przeciętnie od 4 - 5 min.na 1 klm. Osiąga się jeszcze lepsze rezultaty, gdy pies zna okolicę i drogę, po której będzie biegł.

Zastosowanie psów ogranicza się do walki pozycyjnej, zaś w walkach ruchowych używane one będą tylko w służbie forpocztowej.

Psy meldunkowe znajdują się w kompanjach telegraficznych dywizyjnych i przydzielane są wraz z obsługą do jednostek bojowych przez Szefa Łączności na podstawie planu łączności.

Zastosowanie psów ogranicza się do użycia w walce pozycyjnej w walkach ruchowych używane są tylko w służbie czat.

ŚRODKI POMOCNICZE.

1. - Ś r o d k i d ź w i ę k o w e.

Srodki dźwiękowe jak bębny syreny, trąby, gongi, megafony, dzwony i t.p. stosowane są do masowego zawiadamiania lub alarmowania najbliższego otoczenia o ataku gazowym, lotniczym i t.p. Zgiełk, wrzawa bitwy i kierunek wiatru w znacznym stopniu osłabiają porozumiewanie się za pomocą

tych środków.

Różne środki dźwiękowe dostarcza jednostkom bojowym szef łączności dywizji, personel do obsługi dostarczany jest przez daną jednostkę, do której środki te zostały przydzielone.

2. - Ś r o d k i p o c i s k o w e.

Pociski meldunkowe służą zasadniczo tylko w walce pozycyjnej do przesłania meldunku za pomocą granatów karabinowych i miotaczy bomb z pierwszych linji bojowych, gdy już wszystkie inne środki zawiodły lub zostały zniszczone ogniem nieprzyjacielskim.

Meldunki te wkłada się do specjalnych pocisków, które zostają wyrzucane na umówione miejsca odbiorcze. Miejsce upadku pocisku rozpoznaje się po dymie, wytwarzanym przez upadający pocisk. Korzystnem jest wyrzucanie tego samego meldunku dwukrotnie.

Odległość rzutu zależy od donośności użytego środka.

Środki pociskowe, dostarczane przez pociągi amunicyjne szefom łączności, są przez nich przydzielane pojedyńczym jednostkom.

Na czem polega łączność?

Wszystkie bronie, wszystkie służby w równej mierze front i tyły, w pierwszym rzędzie d-two zainteresowane są w sprawie łączności.

Dowódca aby prowadzić pewną operację musi być powiadomiony o położeniu własnych oddziałów i jednostek i o położeniu nieprzyjaciela, on musi mieć bezwarunkowo możność przesłania swej woli.

Wykonawca musi mieć możność przesyłania swych wiadomości, swych żądań, swych sprawozdań, musi mieć możność żądania pomocy sąsiadów i innych broni.

Wszystkie służby, które współdziałają rozwojowi akcji /obserwacja, wywiady, zaopatrzenie i t.p./ mogą być uruchomione i działać mogą tylko dzięki łączności.

Łączność polega:

a/ ze strony d-twa: na śledzeniu operacji oddziałów podległych, na dowiadywaniu się o ich potrzebach, na śledzeniu wykonywania rozkazów.

b/ ze strony jednostek podległych: na zdawaniu sprawy ze swych operacji i potrzeb, na śledzeniu wykonywaniu rozkazów.

c/ ze strony każdego d-cy jednostki: na nawiązaniu kontaktu z jednostkami sąsiednimi, celem

zapewnienia współdziałania, na podawaniu im pomocy lub żądaniu jej od nich.

d/ ze strony każdej broni: na ścisłej współpracy z innemi broniami;

e/ ze strony każdego szefa służby: na popieraniu żądań jednostek bojowych i innych służb.

Aby upewnić przesyłanie rozkazów, meldunków i sprawozdań używa się poprzednio opisanych środków łączności, których organizacja i działanie stanowią część materjalną i techniczną łączności. Z powodu ich znaczenia wszystkie sprawy łączności winny być przedmiotem szczególnej uwagi każdego dowództwa.

R o l a d o w ó d c y.

W małych jednostkach dowódca zachowuje kierownictwo wszystkich spraw łączności, które zależą od jego decyzji taktycznych. Dowódca jest wspomagany przy wykonywaniu i przygotowaniu przez oficera łączności swej jednostki broni, rozporządzającego personelem i sprzętem łącznościowym.

W wyższych jednostkach /począwszy od Dyw. Piech/ Szef Sztabu jest odpowiedzialny przed swym d-cą za organizację i działanie łączności.

Rola Szefa Sztabu wyższych jednostek.

Szczególnym obowiązkiem Szefa Sztabu jest przygotować całokształt organizacji łączności przeznaczonej dla podległych jednostek i zainteresowanych służb, zarządzić opracowanie tej organizacji przez Szefa Łączności i sprawdzić plan łączności, który z niej wynika.

W tym zadaniu Szef Sztabu wspomagany jest przez Szefa Łączności, który jest jego doradcą technicznym i jego organem wykonawczym.

Rola Szefa Łączności.

Szef Łączności zależy bezpośrednio od Szefa Sztabu i pracuje w bezpośrednim ścisłym kontakcie z Szefem Oddziału III.

Jego zadaniem jest:

Opracować plan łączności, czuwać nad wykonaniem tego planu, kontrolować lub kazać kontrolować wydajność różnych środków łączności. Baczyć by wszystkie jednostki dane do rozporządzenia dowództwa, od którego on zależy, otrzymały zaraz po przybyciu wszystkie potrzebne wskazówki dotyczące działania łączności były starannie doręczone. Zorganizować współdziałanie Wojsk Łączności i oddziałów łączności jednostek broni.

Zapewnić dyscyplinę w ruchu telegraficznym, radjo-telegraficznym i przedewszystkiem telefonicznym.

Czuwać nad racjonalnem wykorzystaniem sprzętu łącznościowego w oddziałach podległych. Jest on za to odpowiedzialny przed Szefem Łączności wyższej jednostki.

Zorganizować szkolenie personelu łącznościowego w jednostkach podległych, jak śledzić za działaniem kursów lub ćwiczeń, celem udoskonalenia personelu technicznego i personelu łącznościowego różnych rodzajów broni.

Szef Łączności winien zapewnić sprawne działanie swej służby bez względu na napotykane trudności w szczególności na brak sprzętu i materjału technicznego. Musi on posiadać niezbędną giętkość umysłu, aby zastosować taki to środek łączności, który może oddać usługi w braku innego przedtem przewidzianego. On powinien otrzymać w Oddz.III. swego Sztabu wszystkie potrzebne mu wiadomości, w szczególności jako jeden z pierwszych musi się dowiedzieć o nowych posterunkach dowództw, którym obowiązany jest zapewnić łączność. Wręcza on swemu d-cy plan łączności swej jednostki i przesyła

odpisy każdemu z dowództw i Szefów zainteresowanych służb.

Szefowie Łączności są na każdym stopniu przełożonymi technicznymi Oficerów Łączności jednostek podległych.

Nie powinni przeto krępować pracy swych podwładnych, lecz pilnować, kontrolować i poprawiać pracę, jeżeli tego zajdzie potrzeba, metody i sposoby wykonywania; jest to zasadniczym warunkiem sprawnego działania łączności od d-twa aż do pierwszej linji.

Szef Sztabu i Szef Łączności mają jeden względem drugiego jasno wyznaczony zakres działania

Szef Sztabu przewiduje wszystkie ogólne zarządzenia co do organizacji łączności; niektóre wchodzą w zakres czysto taktycznych rozkazów /łącznikowi d-twa, użycie kawalerji i t.p./, inne pośrednio dotyczą łączności: obserwacja ziemna i napowietrzna, inne wreszcie dają łączność przez badanie wiadomości otrzymanych z różnych źródeł /jeńcy, podsłuchiwanie telef.i radjo-telegr.,konfidenci, badanie fotografji i dokumemtów/.

Powiadomiony przez Szefa Sztabu o zarządzeniach i rozkazach wydanych, znając środki łącz-

ności już istniejące jak i te których użycie przewidziane jest przez jednostkę wyższą, przystępuje Szef Łączności do opracowania planu łączności i przedkłada go do aprobaty Szefowi Sztabu.

ZADANIA OFICERA ŁĄCZNOŚCI PUŁKU

A. - W pułku. - Oficer łączności pułku /[illegible] jest referentem d-cy pułku w sprawach służby łączności, odpowiedzialnym za urządzanie i funkcjonowanie służby w obrębie pułku.

Od oficera łączności zależne są pod względem technicznym wszystkie Sekcje Łączności i patrole telefoniczne pułku.

Służbowo podlega oficer łączności bezpośrednio d-cy pułku i w polu nie może być zastępniczo używany do innych zajęć.

Pod względem fachowo technicznym jest on zależnym od swych przełożonych służby łączności, w bec których jest odpowiedzialny za materjał techniczny i za należyte pod względem technicznym wykonanie sieci telefonicznej.

Celem wykonania większych robót łączności lub szkolenia fachowego mogą być w razie potrzeby

patrole telefoniczne i Sekcje Łączności złączone w jeden oddział łączności pod dowództwem oficera łączności i wtedy podlegają mu też służbowo.

Pozatem Sekcje Łączności i patrole telefoniczne podlegają służbowo d-com oddziałów, do których organizacyjnie należą.

B. - W baonie zapasowym. - Do każdego baonu zapasowego należy jedna sekcja łączności.

Zadaniem tej sekcji jest ćwiczenie legjonistów oraz obsługa sieci telefonicznej w baonie zapasowym.

ŁĄCZNOŚĆ-ORGAN DOWÓDZTWA.

Łączność jako organ dowództwa da się określić jako: całokształt zarządzeń, mających na celu zapewnienie współdziałania jednostek bojowych mających wspólne zadanie. Jest więc zasadą fundamentalną d-twa, która znacznie rozszerza pojęcie, jakie się o niej zwykle urabia.

Łączność opiera się na zasadach moralnych. Każdy oficer, zanim przystąpi do badania szczegółów, powinien się przejąć koniecznością zapewnienia współdziałania wszystkich dla jednego celu, znalezienia środków, które znajdzie prze

swej inteligencji i pracy /znajomość potrzeb taktycznych innych broni/, a także w swym sercu /wspieranie kolegów, którzy biją się z nim obok niego lub przed nim/.

Łączność w ten sposób dotyka wszystkiego, obchodzi wszystkie bronie wszystkie służby; jest on jednym z czynników, który pozwala taktyce ogólnej rozwijać się we wszystkich fazach wojny; bez niej d-ca jest bezsilny niema łączności duchowej między nim i podwładnymi i między samemi podwładnymi.

Łączność zależy więc:

a/ od wyszkolenia, które wspierając we wszystkich zasady, zawarte w regulaminach i instrukcjach ogólnych d-twa, jednym słowem wpajając jednolitość doktryny zapewnia jedność zapatrywania i działania

o/ od wykonywania rozkazów, przez które wyraża się wola d-twa, skąd wynika zjednoczenie wszystkich wysiłków do jednego celu, wytkniętego przez tą wolę /dyscyplina intelektualna/.

c/ od zarządzeń taktycznych przedsiębranych celem ustalenia ciągłości akcji między jednostkami działającemi obok siebie.

d/ od staranności, z jaką d-two powiadamiane jest o sytuacji własnych wojsk, wojsk sąsiednich, nieprzyjaciela i otrzymuje możność przedsiębrania decyzji odpowiadających sytuacji.

e/ od szybkości, z jaką przesyłane są rozkazy i wiadomości.

Informacja jest z najważniejszych składników łączności. D-ca musi być poinformowany aby powziąć decyzję, ta ostatnia będzie tym lepiej dostosowana do sytuacji, im więcej otrzymywał on czynników do oceny.

Jest więc obowiązkiem każdego we wszystkich stopniach dowództw poruszyć wszystko celem nagromadzenia możliwie dokładnych wiadomości o nieprzyjacielu i o położeniu własnych wojsk.

Jednak brak i niedostateczność informacji nieusprawiedliwia bezczynności i d-ca często będzie musiał opierać swe decyzje na czynnikach informacji niedokładnych i niezupełnych.

PLAN ŁĄCZNOŚCI.

Całokształt środków zapewniających łączność zarówno pod względem taktycznym jak i technicznym, wymaga uzgodnienia tych środków, które znajdują swój wyraz w planie łączności stanowiącym

osobny rozdział planu operacyjnego.

Plan łączności jest opracowany w D-twie Armji przez Szefa Łączności Armji.

W sztabie Dywizji, plan ten jest opracowany przez Szefa Łączności Dywizji, który pracuje w ścisłym związku z 3-im Oddziałem Sztabu.

W obu wypadkach plan łączności jest dołączony do planu operacyjnego.

Aby umożliwić szybkie opracowanie planu łączności - od szybkości tej zależy absolutnie, sprawność D-twa - Szef Łączności musi natychmiast być powiadomionym jakie są:

a/ przewidywane miejsca postoju poszczególnych Głównych Kwater, posterunków d-twa, posterunków obserwacyjnych, wysuniętych składnic meldunkowych, wysuniętych posterunków d-twa: danej jednostki, jej jednostek podwładnych, jednostek sąsiednich.

b/ porządek, w jakim należy je obsługiwać,

c/ władze, którym d-cy stacji powinni meldować założenie stacji i od których winni żądać gońców, potrzebnych dla służby.

d/ kierunek dla osi łączności, lub przybliżone miejsca postoju wysuniętych składnic meldunkowych

e/ działanie łączności przy pomocy łącznikowych /personel wyznaczony, godzina i miejsce spotkania; skład oddziałów łączności pomiędzy jednostkami sąsiadniemi, łącznikowi dostarczeni przez oddziały, będące w rozporządzeniu innej jednostki; łączność pomiędzy piechotą i artylerją; łączność przez obserwację naziemną i napowietrzną/.

1. Oś łączności.
   Składnice meldunkowe.
   Punkty obserwacyjne dowództwa.
2. Położenie telegraficzne.
   " telefoniczne.
3. Łączność radjo-naziemna: T.B.D.
   " " " T.P.Z.
   " radjo-napowietrzna: samoloty.
   " " " balony.
4. Łączność optyczna:
   a/ za pomocą aparatów świetlnych: na ziemi
   z balonami
   b/ za pomocą ogni sztucznych: na ziemi
   z samolotem
   c/ za pomocą płacht: sygnalizacyjnych,
   wytycznych.

. d/ ręczna.

5. Łączność za pomocą środków żywych.

a/ Łącznikowi: koleją,
samochodem lub motocyklem,
rowerem, konno, pieszo } łańcuch rozstawnych.
/łańcuch/.

b/ Gołębie pocztowe.

c/ Psy.

6. Przydział personelu oraz sprzętu łączności:

a/ jednostkom podwładnym,
b/ " sąsiednim,
c/ składnicom meldunkowym,
d/ w rezerwie.

7. Łączność akustyczna i pociski meldunkowe.

8. Zarządzenia na wypadek odwrotu,

9. Zarządzenia na wypadek natarcia. Łączność po natarciu.

Biblioteka Głównego Archiwum im. gen. Broni

Cechy techniczne.

Jednoski lub stacje.	Miejsce postoju	Znaki rozpoznawcze stacji telefonicznych.	Znaki rozpozn. stacji radjo-telegr. stacji T.P.Z. i optyczn.	Płachta tożsamości.	Długości fal.		Dzwięk stacji T.P.Z.
					fale niegasnące	fale gasnące	

Godziny wymiany korespondencji radjo-telegraficznej.

Liczby umówione.

Płachty sygnalizacyjne dodatkowe

Szyfrowanie współrzędnych.

Pozatem następujące punkty omawiane w planie operacyjnym powinny być uzupełnione co do organizacji materjalnej łączności:

1/ Łącznikowi dowództwa

2/ Oddziały łączności pomiędzy jednostkami sąsiedniemi.

3/ Łącznikowi, dostarczani przez oddziały będące w rozporządzeniu innej jednostki.

4/ Łączność pomiędzy piechotą i artylerją.

5. Łączność przez obserwację: naziemną, napowietrzną

6. Użytkowanie dla celów łączności:

jazdy,

czołgów,

samolotów-gońców,

samochodów pancernych.

7. Godziny i warunki: wytyczania dla samolotu,

nocnych wzlotów balonów.

Cechy tych samolotów i balonów.

Wszystkie te zarządzenia najkorzystniej jest wydawać w formie jasnych tablic i schematycznych szkiców. Tekst powinien być możliwie krótki.

Plan łączności przedstawia się do zatwierdzenia Szefowi Sztabu.

Na początku działań, plan ten jest bardzo szczegółowy. Następnych dni będzie bardzo zwięzły i zawierać powinien tylko zmiany wprowadzone do pierwotnego planu. Będzie on wówczas tym krótszym; im lepiej Szef łączności pozna na miejscu warunki pracy /ilość potrzebnego materjału, zmęczenie personelu/ i im lepsze poczyni przewidywania na na-

stępne dni - te przewidywania pozwolą uniknąć każdego zbytecznego ruchu i zmęczenia.

Pozatem Szef Łączności wydaje w formie instrukcji technicznych, skierowanych bezpośrednio do swych wojsk, oraz do Szefów Łączności jednostek podwładnych, odpowiednie zarządzenia, dotyczące wykonania.

DZIAŁANIE ŁĄCZNOŚCI W OKRESACH PRZEMARSZU I WALKI RUCHOWEJ.

Ogólna charakterystyka.

W czasie większych przemarszów oraz w walce ruchowej prawidłowe utrzymanie łączności napotyka na duże trudności.

Z jednej strony tę trudność zwiększa ciągła zmiana stanowisk dowództw i zmiany w ugrupowaniach oddziałów, z drugiej strony niemożliwość użycia wszystkich środków łączności będących w naszym rozporządzeniu. Szybkość ruchu ogranicza nas w znacznej mierze w użyciu środków mechanicznych, wymagających dłuższego przygotowania do ich użycia, przenosząc większość ciężaru utrzymania łączności na środki żywe i bezdrutowe.

W każdym razie należy dające się zastosować środki łączności tak wyzyskać, ażeby móc każdej chwili przystosować je do zajść mogących okoliczności. To też przy układaniu planu łączności, trzeba mieć na względzie możliwość konieczności zatrzymania się, przejścia do walki obronnej i cofnięcia się, aby do każdego z tych przypadków jak najprędzej przystosować służbę łączności, tak by w najcięższym nawet boju i najsilniejszym ogniu nieprzyjacielskim dobrze spełniła ona swe zadanie.

Częsta osobista styczność dowódców /szefów sztabu/ z oddziałami podległymi oraz z dowództwami sąsiedniemi, będzie zwłaszcza w czasie walk ruchowych bardzo dobrym sposobem utrzymania ścisłej łączności. W tym celu wskazanem jest również posługiwać się oficerami łącznikowymi lub korzystanie z odpraw.

Posługiwanie się telefonem w walce ruchowej ograniczyć się musi przeważnie do wyzyskania istniejącej już sieci połączeń telefonicznych i telegraficznych, leżących wzdłuż ogólnych dróg atakowych, przyczem szef łączności wyznacza dla każdej dywizji, na jej ogólnym kierunku marszu linję telefoniczną, która stanowić będzie oś łączności

dla danej dywizji.

Oś łączności. -

Oś łączności jest to wytyczna linja wyznaczona w planie łączności dla każdej armji i dla każdej dywizji, wzdłuż której koncentruje się cała służba łączności oraz skupiają się wszystkie środki łączności. Od osi tej, względnie do niej oddziały łączności nawiązują połączenie z podwładnemi i sąsiedniemi jednostkami.

Gdy rozwój akcji wymaga, plan łączności armji wyznacza również dla armji oś łączności. Wskazanem i korzystnem jest, aby oś łączności armji biegła po osi łączności jednej z atakujących dywizji. W ten sposób korzysta się z wykonanych już robót.

Oś łączności każdej dywizji bierze swój początek w jednej z przednich ważniejszych central telefonicznych, ustalonej w planie łączności danej jednostki, korzystnem będzie, by oś łączności biegła po tej samej linji co oś natarcia.

Oś łączności powinna być ustalona na dalszą metę w przewidywaniu akcji danej jednostki.

Jak w ofenzywie tak i w defenzywie wyznacza się dla każdej dywizji oś łączności. Kierunek osi

łączności określa się za pomocą pewnych miejscowości lub punktów w terenie.

Oś łączności powinna posiadać pewną liczbę central telefonicznych, do których przyłączają się poszczególne posterunki dowództwa i podwładne jednostki. Miejsce projektowanych central, jak również ilość i sposób budowy przewodów powinny być ustalone w planach łączności, według przewidywanych planów kacji.

Od tej zasadniczej osi budują oddziały połączenia do sąsiednich i podwładnych jednostek.

Składnica meldunkowa -

W pobliżu jednej z central, urządzonej na osi łączności, a możliwie najbliżej akcji działa wysunięta składnica meldunkowa.

Wysunięta składnica meldunkowa skupia w sobie wszystkie środki łączności. Przydzieleni są do niej oddział telefonistów, oddział radjo-telegr., oddział sygnal., sygnalizacja optyczna w razie potrzeby gołębie pocztowe, T.P.Z., motocykliści, rowerzyści, gońcy i t.d.

Zadaniem składnicy meldunkowej jest zbieranie i przesyłanie możliwie jak najszybciej zainteresowanym dowództwom oraz wszystkim odnośnym wła-

dzom meldunków, przychodzących ze strefy bojowej, względnie przesyłanie ku przodowi rozkazów i wiadomości nadsyłanych z tyłów.

Składnica meldunkowa znajduje się pod kierownictwem oficera Oddz.III.Sztabu Gen.danej jednostki.

Powinien być również przydzielonym do niej jeden oficer tłumacz dla przesłuchiwania jeńców.

Wysunięta składnica meldunkowa znajduje się początkowo zawsze wewnątrz pierwszej linji i winna być przed natarciem zupełnie zorganizowana.

Do obowiązków kierownika w.s.m. należy segregowanie nadchodzących meldunków według ich ważności i pilności oraz przesyłanie je zainteresowanym d-twom, w niektórych wypadkach będzie on również sprawdzać prawdziwość danych meldunków, przesyła on jak najszybciej wszystkie rozkazy swego d-cy do przednich oddziałów i orjentuje je o sytuacji bojowej. O sytuacji odcinka zawiadamia również i przełożone d-two.

Do obowiązków kierownika w.s.m. należy również zarządzenie uzupełnienia istniejących połączeń. Skoro kierownik w.s.m.przypuszcza, iż nadesłany rozkaz z jakiejkolwiek bądź przyczyny nie doszedł do jednej z atakujących jednostek, winien dołożyć wszelkich starań, by rozkaz ten powyższej

jednostce był przekazany. To samo dotyczy w razie ominięcia przez rozkaz lub meldunek drogi służbowej.

Kierownik w.s.m. winien przewidzieć posługiwanie się wszystkimi środkami łączności, organizując każdy z nich tak, aby sam sobie mógł wystarczyć

Stanowisko w.s.m.wybiera się zawsze o ile możności w pobliżu punktu obserwacyjnego dowództwa Jeżeli jest to niemożliwem powinna w.s.m. posiadać połączenie telefoniczne z punktem obserwacyjnym dowództwa.

Nie należy urządzać w.s.m. w pobliżu zbiegu głównych arterji komunikacyjnych, ani w pobliżu objektów narażonych na ogień artylerji. Dlatego, celem uniknięcia nieprzyjacielskiego ognia artyleryjskiego pożądanem jest urządzać w.s.m. cokolwiek na uboczu, natomiast należy zastosować w okolicy w.s.m. w całej rozciągłości system drogowskazów ułatwiających łatwe znalezienie składnicy. Sama w.s.m. powinna być oznaczona tablicą orjentacyjną w nocy zaś światłem niewidocznym dla nieprzyjaciela.

Przed rozpoczęciem akcji przez dana dywizję należy przydzielać na czas akcji 1 oficera lotnika do w.s.m. Oficer lotnik bada i wybiera w pobliżu w.s.m. odpowiedni teren do lądowania samolotów.

Kierownik w.s.m.organizuje łączność między terenem i lądowania samolotów a w.s.m. Szybkość przesyłania rozkazów i meldunków pomiędzy w.s.m. a terenem lądowania samolotów winna być zabezpieczona za pomocą telefonu, radjo-telegrafu, samochodu, motocykla, roweru, gołębi pocztowych, ewent.gońców.

Skoro połączenia ku przodowi i tyłowi sprawnie funkcjonują stara się kierownik składnicy meldunkowej, również o połączenia z sąsiadami

Przenoszenie w.s.m. wymaga zawsze wielkich ostrożności. Należy nie dopuścić, by połączenie było choćby na krótki czas przerwane. Zasadniczo nie zmienia się m.p.D-twa Dyw. lub w.s.m. dopóki nowa składnica meldunkowa prawidłowo nie działa. Przy starej w.s.m. należy pozostawić dyżur pod d-twem oficera dokładnie obznajmionego z sytuacją, dopóki nowa w.s.m. nie rozpocznie prawidłowo działać.

Nie należy równocześnie przenosić D-twa Dyw. i w.s.m.

Przy ofenzywie zasadniczo każda dywizja /bryg.-jazdy/ i armja powinna mieć swoją wysuniętą składnicę meldunkową, w defenzywie tylko w wyjątkowych wypadkach, gdy tego wymaga sytuacja.

Najbardziej idpowiednimi środkami w walce ruchowej są: jeźdźcy /gońcy konni/, cykliści, motocykliści, gołębie pocztowe i samoloty. Wielkie usługi oddawać będzie radjo-telegraf, sygnalizacja sygnalizacja optyczna i rakiety

Zastosowanie różnych środków łączności w walce ruchowej. -

a/ Telegraf i telefon.

Według planu łączności buduje się wzdłuż osi łączności w obrębie każdej dywizji piechoty odpowiednią ilość linji kablowych, względnie wykorzystywują się istniejące już linje stałe lub umocowuje się polowe linje, budowane przez poszczególne jednostki broni. Przewody przedłużane będą w miarę posuwania się naprzód.

Budowa linji odbywa się w razie potrzeby pod osłoną wydzielonych do tego celu oddziałów bojowych. Szybkość budowy linji polowych przez oddziały budowlane piesze przeważnie nie odpowiada szybkości marszu kolumn. Przez użycie samochodów i oddziałów budowlanych konnych może być zwiększona szybkość budowy.

Oddziały budowlane powinny wykorzystywać wolne przestrzenie między kolumnami i muszą mieć bez

warunkowo zupełną swobodę przy budowie.

Komp.telegraficzne ciężkie armji umocują przewody budowane przez komp.telegraficzne dywizyjne wzdłuż osi łączności armji i luzują oddziały komp.telg.dyw.na tych linjach. Budowa połączeń bocznych między dyw.i armjami powinna być rozpoczęta jak najprędzej. Posterunki dowództw łączą się w każdym postoju do istniejących już linji.

Budowa w nocy odbywa się przy wielkich trudnościach.

Plan łączności armji ustanawia, które linje polowe należy zastępować przez linje stałe. Linje stałe przeważnie prowadzone będą wzdłuż przewidywanej głównej linji etapowej.

Niepotrzebno linje polowe należy zwinąć.

D-two armji musi być stale połączone telefonicznie z armjami sąsiedniemi, pożądanem jest także połączenie telegraficzne. Koniecznem jest połączenie telegraficzne do Nacz.Dow. i do.kraju.

Szef łączności armji powinien dążyć do tego, by wszystkie ważne centrale różnymi przewodami połączone były z centralą d-twa armji. Możliwe to będzie przez wykorzystywanie lub naprawienie istniejących linji na terenie zajętym /zdobytym/.

Bezplanowe i samowolne wykorzystywanie istniejących linji stałych przez poszczególne jednostki broni jest surowo wzbronione, gdyż utrudnia użycie tej sieci przez oddziały w.ł. i umożliwia z powodu niefachowego obchodzenia się z przewodami pracę podsłuchową nieprzyjaciela. Celem utrudnienia i uniemożliwienia pracy podsłuchowej nieprz. należy przerwać zasadnicze wszystkie przewody prowadzące z wysuniętych central w kierunku do nieprz. Końce przewodów należy starannie izolować tak by nie stykały się z ziemią. Czym szybciej posuwamy się naprzód tym prędzej mogą być odbudowane linje polowe komp.telg.dyw.i tym prędzej otrzymujemy wolny materjał do dalszego użytku.

Aż do ukończenia połączeń drutowych koniecznem jest użycie innych środków łączności jak np. stacji rtel., stacji optycznych, gońców, motocyklistów i rowerzystów.

Radjotelegraf.

Radjo-telegraf w walce ruchowej ma najdonioślejsze znaczenie dla dowództw. Stacje rtel.będą często jedynym środkiem łączności podczas całego przebiegu operacji. Celem zapewnienia stałej łączności radjo-telegraficznej potrzebna jest celowa i gruntowna organizacja tego środka łączności

Przez wyposażenie samodzielnych jednostek stacje rtelg.zapewnia się współdziałanie taktyczne i operacyjne między poszczególnemi jednostkami na wielkie nawet przestrzenie.

Wielkie znaczenie ma radjotelegrafja w lotnictwie podczas walk ruchomych.

Samoloty d-twa przesyłają meldunki z dalekich wywiadów wgłąb za pomocą radjo-telg., gdy zależy na szybkiem ich dostarczeniu zainteresowanem d-twom, lub w razie, gdy niewskazanem jest przerywać lot.

Dla samolotu artylerji jest radjo-telegraf jedynym środkiem łączności dla szybkiego i pewnego zakomunikowania wyników obserwacji bez przerwy lotu - grupom artylerji. Wyposażenie samolotów w stacje korespondencyjne umożliwia obserwację daleko odległych celów.

Samolot piechoty żąda za pomocą rtelg.ognia zaporowego lub niszczącego dla piechoty i zameldu je tą drogą do artylerji cele chwilowe.

Wszystkie samoloty mogą za pomocą rtelg.żądać pomocy oskadry myśliwskiej /bojowej/ celem ochrony przeciw lotnikom nieprzyjacielskim.

Wyniki służby podsłuchowej stacji rtelg.lotniczych są podstawą użycia oskadr myśliwskich

/bojowych/ przeciw lotnikom nieprzyjaciela.

Sygnalizacja optyczna.

Przy braku połączeń telefonicznych lub przed ukończeniem tychże, dla połączenia przez tereny nie do przebycia w górach przez rzeki lub jeziora można celowo zastosować sygnalizację optyczną. Należy ją także używać przy braku stacji rtelg. przy dobrych warunkach świetlnych /atmosferycznych/ i wszędzie tam, gdzie potrzebne jest szybkie połączenie.

G o ń c y.

W walce ruchomej używamy różnych rodzai gońców - począwszy od gońca pieszego do samochodów. Gońcy są dobrym i jednym z najpewniejszych środków łączności. Skuteczne działanie ich wymaga gruntownej organizacji, dobrego wyszkolenia, orjentowania się w terenie i obrotności i zręczności w zwalczaniu przeszkód.

S a m o l o t y.

Samoloty są dobrym środkiem łączności między oddziałami bojowymi i d-twami, gdy wszystkie inne środki łączności zawiodą.

Zainteresowane d-twa powinny we właściwym czasie wybierać miejsca do lądowania, ubezpieczyć

i połączyć je telefonicznie z d-twem.

Gołębie pocztowe i psy meldunkowe.

Gołębie pocztowe zastosowane mogą być z dobrym wynikiem jeżeli pomiędzy gołębnikami i d-twami zapewniona jest stała łączność.

Psy meldunkowe zastosowane będą tylko w służbie forpocztowej. -

Łączność podczas marszów.

Przydzielanie jednostek łączności do z góry wyznaczonego miejsca w kolumnach marszowych zasadniczo nie jest celowem. Pożądanem jest, jednostki łączności lub przynajmniej ich części posuwać jak najdalej naprzód. Koniecznem jest stałe porozumiewanie się d-ców jednostek łączności z szefami wzgl.d-twami. Szefowie łączności powinni zarządzić uruchomienia stacji rtelg. Jedna stacja rtelg.powinna być zawsze do dyspozycji d-cy kolumny maszorującej. Odbiór meldunków lotniczych, połączenie maszerujących sztabów i oddziałów bojowych powinno być podczas marszu stale zapewnione.

Maszerujące jednostki muszą przy każdym dłuższym postoju /ponad 1 pół godziny/ nawiązać bezwarunkowo łączność rtelg.z przełożonem d-twem.

Jeżeli po odmarszu sztabu koniecznem jest

dalszy odbiór meldunków radjo-telegraficznych, pozostaje na dawnem miejscu postoju jedna stacja rtelg., do której przydziela się oficera sztabu danego d-twa z odpowiednią ilością środków łączności /gońców konnych, rowerzystów, motocyklistów/

Dobra organizacja i wydajne zastosowanie wszystkich środków bezdrutowych zapewnia w wielkiej mierze przesyłanie meldunków i rozkazów.

Łączność w natarciu.

W rencontre i natarciu należy we właściwym czasie zapewnić stałą i pewną łączność między jednostkami bojowemi i d-twami przełożonymi, tylko wtedy uda się połączenie to we właściwym czasie uskutecznić, mogą wyższe d-twa sobie zapewnić potrzebny wpływ na rozwój i prowadzenie walk. Wszystkie środki łączności powinny być do tego celu wykorzystane.

Połączenia telefoniczne bojowe budowane będą przez oddziały łączności broni i przez komp.telg. dyw. -

Do punktów obserwacyjnych d-twa i do przewidywanych nowych miejsc postoju sztabów powinna być jak najprędzej nawiązana łączność telefoniczna i rtelg. W rachubę także wchodzi zależnie od sytuacji

i warunków terenowych, sygnalizacja optyczna i użycie T.P.Z. Tym sposobem osiąga się, że sztaby znajdują przy zmianie miejsca postoju dobrze i pewnie już funkcjonującą łączność. -

Przy zmianie miejsca postoju należy bezwarunkowo zostawić na dawnym miejscu postoju jednego oficera sztabu, który powinien być dokładnie zapoznanym z sytuacją. Do niego należy przydzielić potrzebną ilość niezbędnych środków łączności, przeważnie gońców konnych, motocyklistów i rowerzystów.

D-cy oddziałów łączności broni, odpowiedzialni są, by oddziały łączności broni przy posuwaniu się naprzód natarcia we właściwym czasie wybudowali połączenia telefoniczne do przewidywanych wysuniętych central dywizji wzgl. składnic meldunkowych, przyczem bezwarunkowo unikać należy zbyt długich linji telefonicznych.

Po osiągnięciu pojedyńczych celów powinno się łączność organizować przez wysuwanie jak najdalej naprzód odpowiednich oddziałów łączności z potrzebnym materjałem. Planowa organizacja i użycie wszystkich środków łączności zapewnia przesyłanie meldunków i rozkazów pomiędzy oddzia-

łami bojowymi i zainteresowanemi d-twami. Bezwarunkowo należy dołożyć wszelkich starań, by zainteresowane d-twa we właściwym czasie otrzymały meldunki jednostek, na podstawie których wydane mogły być we właściwym czasie odpowiednie rozkazy dla dalszego rozwoju operacji.

Pomiędzy dywizjami i d-twem armji pożądana jest szybka budowa linji stałych. Połączenia telefoniczne bojowe budowane będą przeważnie jako linje pojedyńcze. Linje te powinny byc prowadzone bezwarunkowo wysoko przy użyciu naturalnych lub sztucznych podpór, w przeciwnym razie zawiodą prędko przy niesprzyjającej pogodzie. -

Łączność w pościgu.

W pościgu stałe połączenie telefoniczne jest trudne do utrzymania, jak długo piechota posuwa się naprzód w szyku rozsypanym za cofającym się nieprzyjacielem. Zastosowanie stacji optycznych, stacji rtelg., stacji T.P.Z., gońców konnych i rowerzystów będzie w takich wypadkach bardzo wskazane. W razie przejściowej nawet przerwy w pościgu przez nowe walki lub przy przejściu do postoju powinny oddziały łączności broni natychmiast starać się o połączenia do wysuniętych central dywi-

zji wzgl.składnic meldunkowych. Wymienione punkty powinny być we właściwym czasie wiadome odnośnym jednostkom.

O b r o n a.

Surowa organizacja i planowe użycie wszystkich środków łączności bezwarunkowo konieczną jest w obronie.

D-two powinno otrzymać jak najwcześniej jasną sytuację co do zamiarów i sił nieprzyjaciela. Do tego celu koniecznem jest, by wszystkie jednostki i d-twa otrzymały jak najszybciej pewne informacje, wiadomości wzgl.rozkazy.

Cel ten osiąga się za pomocą szerokiej i wgłąb organizowanej sieci łączności. Często koniecznem będzie zatrzymać pewną rezerwę personelu i materjału do dyspozycji wyższych dowództw dla późniejszego użycia.

Ze wszystkiemi nowemi jednostkami zdążającemi na pola bitwy należy jak najwcześniej nawiązać pewną i stałą łączność.

Łączność w odwrocie.

W odwrocie należy utrzymać łączność pomiędzy d-twami, strażami tylnemi i oddziałami przeznaczonymi do osłony.

Przy zmianie postoju dowództw dywizji należy nowe miejsca postoju jak najprędzej połączyć z siecią armją.

Przeważnie odbywa się odwrót sztabów wzdłuż osi łączności, na której istnieją już odpowiednie przewody. Szybka łączność telefoniczna osiągnięta będzie bez wielkich trudności.

O wiele trudniejsze warunki mają jednostki cofające się w walce. Jednostki te niezawsze będą mogły dołączyć się do istniejącej sieci. W takich wypadkach, przeważnie przy szybkim odwrocie i na skrzydłach walczących jednostek koniecznem jest użycie środków bezdrutowych.

Należy urządzić, aby straż tylna miała stałe połączenie telefoniczne z przełożonem D-twem.

Jeszcze przed rozpoczęciem odwrotu należy wybrać odpowiednie punkty terenu dla urządzenia stacji optycznych. Punkty te powinny być ustalone w planie łączności.

Zależnie od sytuacji należy wydać zarządzenia celem doszczętnego lub częściowego zniszczenia trasy telf i telg. /przewody i stacje/, ewent. poczynienia błędów ukrytych. Zadania te powinny

wypełniać o ile możliwe oddziały w.ł.

W czasie dłuższych postoji straży tylnych, należy nawiązać łączność telf. z zainteresowanemi dowództwami, o ile dotąd nie istniała. -

R o z d z i a ł II. -

Działanie łączności w walce pozycyjnej.

Uwagi ogólne co do organizacji łączności w walce pozycyjnej. -

Charakter walki pozycyjnej ułatwia to szerokie użycie i rozwinięcie zastosowania różnych środków łączności, które są jej konieczne.

Podstawą wszystkich połączeń w walce pozycyjnej, odwrotnie do walki ruchowej, tworzą środki elektryczne telefon, telegraf i radjo-telegraf które znajdują tu jak najszersze zastosowanie.

Przy budowie sieci połączeń w walce pozycyjnej, należy stale mieć to na uwadze, że spokojny teren operacji może każdej chwili stać się polem walnej bitwy, należy zatem, stosownie do tego, sieć całą tak wybudować, aby w razie zasilenia danego odcinka większą ilością jednostek bojowych mogły one z powodzeniem z niej korzystać. Po należytego wybudowania tej sieci muszą z góry być

oznaczone stanowiska głównych dowództw, których nie należy zbyt często przenosić, by w związku z nimi móc należycie wyznaczyć położenie central telefonicznych w strefie bojowej. Centrale telefoniczne należy umieścić w schronach, należy zabezpieczonych przed ogniem artylerji nieprzyjacielskiej a połączenia zbiegające się do danej centrali w promieniu 200 mtr. zamaskować przed wzrokiem lotnika.

Przy nakładaniu sieci połączeń należy kierować się tem, by była ona przejrzysta, aby jednostki, które w czasie walki wejdą w dany odcinek łatwo się w niej orjentowały.

Organizację łączności w walce pozycyjnej cechuje skupienie środków łączn. wgłąb, przyczem nie należy ich rozpraszać.

1/ Łączność podczas walk pozycyjnych.

Organizacja łączności w czasie stabilizacji opiera się na zcentralizowaniu środków łączności przez armję /patrz „Organizacja sieci"/. W początkach stabilizacji połączenia, wykonane jeszcze podczas ofenzywy są zaczątkiem urządzeń obronnych. Następnie łączność tę uzupełnia się i rozwija w miarę postępu w stabilizacji, aby tworzyć coraz

gęstsze sieci sieci; sieci te pozwalają porozumiewać się prostopadle i równolegle do frontu. Szefowie łączności opracowywują szczegółowy plan tej części sieci, której zbudowaniem i zużytkowaniem się zajmują.

Organizacja musi zapewnić dobrą łączność na wypadek natarcia i w najcięższych warunkach, dlatego łączność musi być zapewnioną nietylko między oddziałami i ich dowództwami, ale i z posterunkami obserwacyjnemi i bojowymi danego dowództwa. Musi ona być uzgodniona z planami umocnień danego odcinka. Wreszcie musi pozwalać na łatwą łączność między strefą osłony i pozycją oporu, między d-twem między piechotą umieszczoną w poszczególnych linjach pozycji i artylerją wspierającą. Szczególniej w okresie obrony należy zwrócić uwagę na zapewnienie jak najściślejszej łączności między piechotą a wspierającą ją artylerją. Utrzymanie tej łączności jest warunkiem pomyślnej obrony, dlatego wszystkie oddziały łączności mają ściśle współpracować, by łączność ta była za wszelką cenę nawet w najsilniejszym ogniu utrzymaną, co się da uzyskać jedynie przy umiejętnem zastosowaniu wszystkich środków łączności, przyczem artylerja i piechota obo-

wiązane są w razie potrzeby uzupełniać swoje środki łączności.

Plan łączności tak samo jak i plan obrony i w ramach otrzymanych instrukcji musi przewidywać przedłużenie sieci w tył, tak, aby odpowiedzieć wymaganiom, wynikającym z ewent. nagłego natarcia nieprzyjaciela.

Urządzenia stacyjne oraz sieci drutowe winny w obrębie ognia być odpowiednio zabezpieczone przed ostrzeliwaniem i zamaskowane przed wzrokiem nieprzyjaciela. Każda przerwa w działaniach bojowych oraz w intensywności ognia powinna być wyzyskana do naprawy zerwanych połączeń. Sieć łączności w walce obronnej musi być przygotowana tak, aby mogła służyć też jednostkom zasilającem, wskazanem jest dla tego celu zarezerwowanie na głównych arterjach telefonicznych kilka przewodów dla użytku oddziałów zasilających, oraz przewodów specjalnie zarezerwowanych dla prowadzenia rozmów operacyjnych, aby w chwilach najintensywniejszej akcji zapewnić wszelkie nieodzowne połączenia.

Podstawą organizacji łączności w obronie jest sieć telefoniczna. -

2/ Łączność podczas przejscia z obrony do natarcia. - Natarcie na umocniony front bywa poprzedzany

przez okres stabilizacji, którego trwanie waha się od kilku godzin do kilku miesięcy.

Okres ten w każdym wypadku będzie użyty na:

a/ rozbudowę sieci połączeń w przewidywaniu natarcia,

b/ przygotowanie urządzeń niezbędnych do wykorzystania powodzenia.

Zarządzenia dotyczące organizacji łączności podczas przejścia z obrony do natarcia będą rozpadać się na dwa okresy:

a/ zarządzenia przed natarciem,

b/ zarządzenia podczas natarcia.

a/ Zarządzenia przed natarciem.

Organizowanie łączności przedstawia podczas akcji zaczepnej specjalne trudności: częste przemarsze wojsk, wzmożona działalność artylerji, pociągająca za sobą powiększenie możliwości przerwania linji telefonicznych, przenoszenie posterunków dowództw, wywołujące konieczność zakładania nowych linji i t.d.

Trudności te mogą i powinny być usunięte przez poczynienia następujących zarządzeń:

1/ początkowana sieć powinna być szczególnie starannie ułożona,

2/ kierujący natarciem d-cy powinni znajdować

się na pozycjach wysuniętych, tak aby móc widzieć teren akcji i powinni przesuwać wprzód posterunki dowództw w miarę posuwania się wojsk; widzą oni wtedy bezpośrednio przebieg walki, ułatwiają łączność z jednostkami podwładnemi i mogą bezpośrednio wpływać na bieg wypadków.

3/ powinno być przygotowane kolejne przenoszenie posterunku dowództw oraz zawczasu urządzenie tych posterunków, które mają być założone wewnątrz naszych linji i wybudowanie do nich odpowiednich linji telefonicznych.

4/ linje telefoniczne, mające służyć dla połączenia z przyszłymi posterunkami dowództw na terenie zdobytym mają być przedłużone możliwie najdalej. Końce tych linji umieszcza się w szafce kontrolnej, ustawionej na posterunku urządzonym w pobliżu pozycji wyjściowej.

5/ należy opracować w ogólnych zarysach plan sieci telefonicznej, którą trzeba będzie wybudować na terenie zdobytym /co wymaga określenia zawczasu, po zbadaniu terenu i mapy o dużej podziałce, przypuszczalnych miejsc

postoju posterunków dowództw/. Należy również poczynić odpowiednie zarządzenia, celem szybkiej budowy linji za wojskami nacierającemi /przygotowanie materjału, w znaczeniu personelu i w szczególności patroli dla dozoru i naprawy linji/.

6/ staranne zorganizowanie sygnalizacji.

7/ należy przygotować personel sygnalistów łączników i gońców wobec zamierzonego natarcia /częste wywiady pod kierunkiem oficera terenu widzianego z obserwatorjów naziemnych, oraz badania na mapie części terenu niewidzialnych, wydanie szkiców o dużej podziałce

8/ oznaczenie posterunków dowództw za pomocą chorągiewek w dzień i latarni w nocy /tak jednak, by nieprzyjaciel tego nie widział/, dla ułatwienia odnalezienia ich przez łączników nienależących do danej jednostki.

9/ szczególny nacisk zwrócić na zorganizowanie przewidzianych do użycia środków łączności dla utrzymania ciągłej łączności między piechotą a wspierającą artylerją /telefon, radjo sygnal.optyczna, ręczna, rakiety, oddz.łączn art.przy piechocie i t.d./.

b/ Zarządzenia po rozpoczęciu natarcia.

Zarządzenia te winny dążyć do ulepszenia sieci łączności, bez czego dowodzenie stałoby się w krótkim czasie niemożliwem.

Dobry wynik zależy w dużej mierze od stopnia przygotowania przed natarciem.

Tak jak i w okresie większych poruszeń trzeba ześrodkować działalność personelu i środki materjalne na małej ilości marszrut, wytyczonych w ogólnym kierunku posuwania się.

Każda dywizja ma swoją oś łączności i swoją wyznaczoną składnicę meldunkową. Zawczasu ściąga ona do niej jak najwięcej potrzebnego sprzętu.

W czasie posuwania się trzeba będzie przenosić posterunek dow.dywizji. Jest to rzecz trudna, w czasie którym przesyłanie wiadomości i rozkazów nie jest dobrze zapewnione.

Aby zmniejszyć usterki w działaniu łączności w czasie przesuwania posterunku dow. należy przestrzegać następujących przepisów:

1/ Nigdy nie przenosić posterunku dow.pułku lub jednostek wyższych nie upewniwszy się co do sprawnego działania łączności na przyszłem miejscu postoju.

2/ Pozostawić dyżur na dawnem miejscu aż do chwili gdy nowe nie będzie działało.

3/ Nie przenosić jednocześnie posterunku dow. dywizji i wysuniętej składnicy meldunkowej.

4/ Wykorzystywać jak najczęściej dla nowych posterunków dowództw wysuniętą składnicę meldunkową, której sieć łączności jest już urządzona.

R o z d z i a ł III. -

Niszczenie połączeń telefon. i telegraf.

Doszczętne zniszczenie połączeń stałych telg i telf. napotyka na wielkie trudności, jest tem trudniejsze, im gęstszą jest sieć.

Zniszczenia zazwyczaj dokonywa się w bezpośredniej strefie granicznej.

Doszczętne zniszczenie może być przeprowadzone tylko przy pomocy jednostek i narzędzi wojsk technicznych. Do owych robót zastosowane mogą być także kompanje techniczne piechoty lub szwadrony techniczne kawalerji.

Użycie ludności cywilnej do niszczenia połączeń należy dobrze zorganizować, w przeciwnym razie nie osiągnie się dobrych wyników.

W strefie operacyjnej naszych wojsk należy

przerwać komunikację telg.i telf. dla użytku mieszkańców, aby utrudnić szpiegostwo na rzecz nieprzyjaciela. W tym celu wydaje się zarządzenia o przerwie ruchu telg.i telf.prywatnego.

W czasie odwrotu powinny być stacje telg.i telf.tak długo uruchomione, jak długo będą potrzebne dla jednostek bojowych. Nie należy ich nigdy przedwcześnie zwijać.

Na stacjach, których zniszczenie jest przewidywane należy poczynić odpowiednie zarządzenia umożliwiające dokonanie zniszczenia w jak najkrótszym czasie.

Według sposobu zniszczenia rozróżniamy:

a/ przerwę ruchu,

b/ lekką przerwę przewodów i lekkie zniszczenie stacji telg. i telf.,

c/ doszczętne zniszczenie stacji telg.i telf oraz przewodów,

d/ urządzenie błędów ukrytych w sieci.

Lekkie przerwy w przewodach i stacjach mogą być przeprowadzone na podstawie rozkazów d-ców jednostek samodzielnych, celem zapobiegania komunikacji wojsk nieprzyjacielskich z mieszkańcami.

W odwrocie należy to do obowiązków straży tylnej. Doszczętne zniszczenie przeprowadzone może być tylko na rozkaz Nacz.Dow.lub d-twa armji.

Przerwa ruchu.

Przy obsadzaniu miejscowości w kraju nieprzyjacielskim należy natychmiast obsadzić stacje telef.i teleg. oraz urzędy pocztowe i kolejowe. Urzędników i obsługę należy bądź internować, lub oddać pod dozór. Lokale urzędowe należy zabezpieczyć wojskowo. Aparaty, schematy, plany i mapy należy pilnować lub schować. Składy materjałów powinny być strzeżone.

Lekkie zniszczenie stacji i przewodów.

Do tego celu należy przewody w jak najliczniejszych miejscach przerwać i słupy zniszczyć. W centralach telg.i tel. należy usunąć na tablicach rozdzielczych wszystkie przełączniki, bezpieczniki, odgromniki. Przewody wewnętrzne i przewody do materji należy poprzecinać. Membrany telefonowe poprzebijać, przewody do aparatów telf. zniszczyć. Przy aparatach Morse'a usunąć kotwicę, przy aparatach Hughesa usunąć koło z trybami.

Wszystkie przewody prowadzące z lokalów

stacyjnych należy poprzecinać. Nie należy jednak przerywać kabla podziemnego.

Zniszczenie doszczętne.

Na stacjach tel.g. i telf należy robić młotkami i siekierami baterje, aparaty i łącznice. Kable podziemne należy zniszczyć za pomocą prądu wysokiego napięcia, względnie żyły kablowe wysadzić w powietrze.

Słupy stałych linji należy ponacinać do wysokości człowieka, co przy przerywaniu przewodów powoduje zwalenie się całej trasy.

Urządzenie błędów ukrytych w przewodach.

Częstokroć o ile tylko czas nam na to pozwoli, znacznie celowszem i pożyteczniejszem oraz korzystniejszem dla nas będzie urządzenie błędów ukrytych w przewodach, zamiast niszczenia trasy.

Lekkie lub doszczętne zniszczenie przewodów powoduje tylko przerwę ruchu na pewien czas.

Urządzenie błędów ukrytych w przewodach dokonywa się za pomocą połączenia ich z ziemią lub między sobą. Należy to tak uczynić, aby nie było to widoczne dla oka niepowołanego.

Błędy urządzać należy w wielu miejscach i

przy pomocy różnych sposobów. Najlepiej będzie urządzać błędy ukryte w miejscach gdzie teren nie pozwala na dokładne zbadanie przewodów.

Błędy ukryte należy jak najstaranniej wykonać, ślady roboty na ziemi oraz słupach - dokładnie usunąć.

- [redacted] -

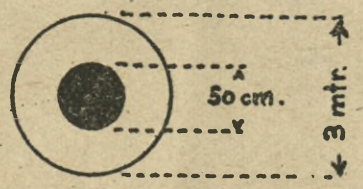
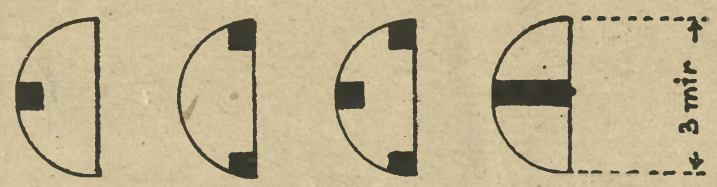
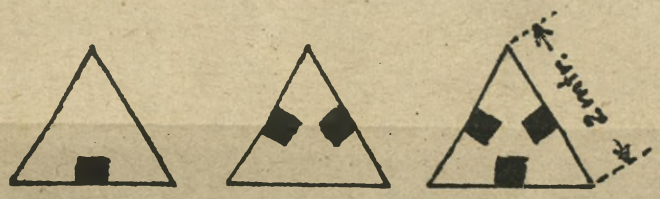
BIBLJOTEKA
Oddziału III
Sz. Gen.

59371

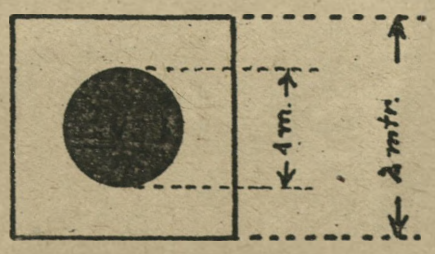
Biblioteka Główna ASG
[illegible]
kiego

załącznik 1

PŁACHTY D.-TW.

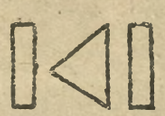
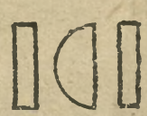
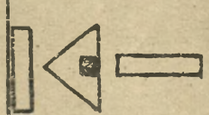
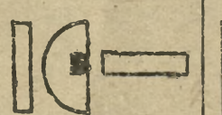
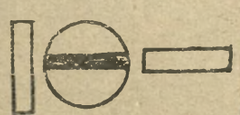
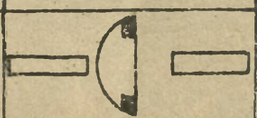
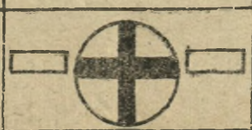
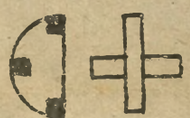
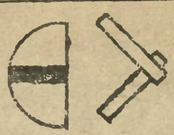
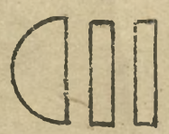
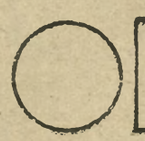
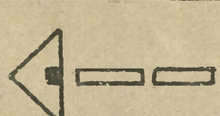
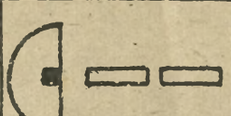
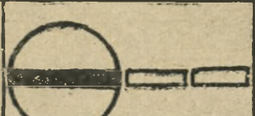
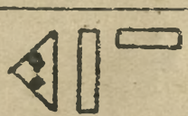
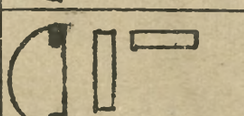
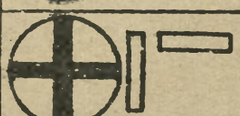
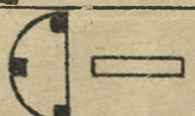
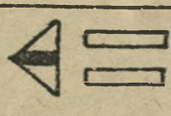
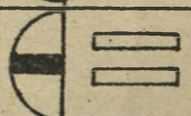
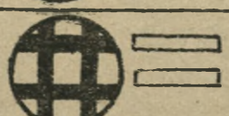
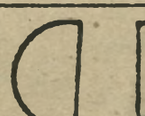
Dowództwa	Płachty	Uwagi
Armji (Grupy op. Armji)		
Dyw. Piech.	 1. Dyw. 2. Dyw. 3. Dyw. 4. Dyw. w Armji	Szerokość czarnych (białych:) taśm kwadracików: 50 cm.
Pułków Piech.	 1. Pułk 2. Pułk 3. Pułk 4. Pułk w Dywizji	
Baonów	 1. Baon. 2. Baon 3. Baon. w Pułku	

Jazda używa tych samych płacht dodając do nich płachtę tożsamości jazdy: kwadrat o boku 2metrowym z czerwonym kołem po środku o średnicy 1 metra.

Załącznik 2.

Sygnały D.-tw Piechoty / od Baonu wzwyż / zapomocą płacht tożsamości D.-tw. i 2 płacht sygnałowych i odpowiadające im znaki Morze-a Radiotelegrafu.

Znaczenie sygnału	BAON	PUŁK	DYW.PIECH.	Sygnały Radiotelegr.
	meldują z ziemi samolotowi			
I.OGÓLNE; 1./Jesteśmy gotów do ataku.				.. .. .. (i)
2./Nie będziemy gotowi do ataku o wyznaczonej godzinie.				-- -- .. -.- (zk)
3./ Cel osiągnięty				-- -- -.-- -- (ń)
4./Żądamy naboi.				-.-- (y)
5./Żądamy granatów.				-- -.- (q)
II./ Do ARTYLERJI; 6./Żądamy ognia przygotowawczego do ataku.				-.-- .. (ki)
7./Wydłużyć ogień chcemy się posuwać naprzód.				.... (h)
8./Żądamy ognia zaporowego.				--- --- (o)
9./Własna artylerja polowa ostrzeliwuje nas.				... ... (s)
10./Własna art.ciężka ostrzeliwuje nas.				...- (v)
11./ Zrozumiano.				...-. (ve)

Uwagi: Wskazane tutaj 11 sygnałów mogą być nadawane przez d.-twa Piech. /Jasdy/ w pierwszej linji bojowej także zapomocą ogni sztucznych. Odpowiedni Kodeks ustala się w planach łączności jako zmienny, bo nieprzyjaciel je widzi także i prędko zaczyna rozumieć co znaczą.

BIBLIOTEKA
ASG
NAUKOWA
55895